

ТЕМА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.6 Тестові завдання

1. Умови та причини, які визначають той чи інший показник фінансово-господарської діяльності це:

- А) показники;
- Б) фактори;
- В) резерви.

2. Вставити термін: _____ передбачає розробку типових методик та інструкцій, вихідних форм і таблиць, стандартних програм, єдиних критеріїв оцінки для забезпечення порівняння.

- А) регламентація;
- Б) уніфікація;
- В) метод.

3. Невикористані можливості поліпшення аналізованих господарських результатів це:

- А) показники;
- Б) фактори;
- В) резерви.

4. Назвіть етапи аналітичної роботи на підприємстві:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

5. Показник, який виражається в грошових, натуральних одиницях виміру або через трудомісткість це:

- А) абсолютний показник;
- Б) відносний показник;
- В) результативний показник.

6. Процеси та явища господарської діяльності підприємства, відображені в показниках планів і звітності та спрямовані на ефективне використання ресурсів з метою поліпшення кінцевих результатів діяльності підприємства це:

- А) об'єкт економічного аналізу;
- Б) суб'єкт економічного аналізу
- В) метод економічного аналізу.

7. Вставити термін: _____ передбачає розробку для кожного виконавця обов'язкового мінімуму таблиць і вихідних форм аналізу.

- А) регламентація;
- Б) уніфікація;
- В) метод.

8. Термін «аналіз» означає:

- А) оцінку економічних результатів роботи;
- Б) розмежування явища, яке аналізується, на окремі складові частини з метою їх вивчення;

В) виявлення резервів виробництва.

9. показник – об’єкт дослідження, який змінюється під впливом певних факторних показників це:

А) абсолютний показник;

Б) відносний показник;

В) результативний показник.

10. Аналітичні показники – це показники, що :

А) є даними фінансової звітності;

Б) розраховуються під час аналізу;

В) містять в планових документах.

11. Необхідно визначити види аналітичної роботи з наведеними виконавцями. Для цього проставити ліворуч від номера виконавця відповідну літеру.

Таблиця 1.5

Вид аналітичної роботи та виконавець

Виконавець	Вид аналітичної роботи
1. Відділ постачання	А. Аналіз результатів діяльності, аналіз фінансового стану підприємства
2. Фінансовий відділ	Б. Аналізує рівень організації праці, виконання планів заходів щодо підвищення її рівня, забезпеченість підприємства трудовими ресурсами за категоріями та професіями, рівень продуктивності праці, використання фонду робочого часу та фонду заробітної плати. Аналіз виконання кошторису витрат на виробництво, собівартість продукції, виконання плану прибутку та його використання, фінансовий стан, платоспроможність підприємства
3. Відділ маркетингу	В. Аналіз виконання договірних зобов’язань і планів поставок продукції споживачам за обсягом, якістю, строками, номенклатурою, станом складських запасів та збереженням готової продукції.
4. Відділ головного механіка	Г. Аналіз ринку, виконання договірних зобов’язань, ефективність реклами.
5. Бухгалтерія, фінансовий відділ	Д. Аналіз своєчасності та якості матеріально-технічного забезпечення виробництва, наявності складських запасів, дотримання норм відпуску матеріальних ресурсів
6. Відділ технічного контролю	Ж. Аналіз виконання плану випуску продукції за обсягом та асортиментом, ритмічності, якості продукції, тривалості технологічного циклу, загального технічного та організаційного рівня виробництва
7. Технологічний відділ	З. Аналіз стану експлуатації машин та обладнання, виконання планів-графіків ремонту, модернізації, якості та собівартості ремонтних робіт, ефективність використання енергетичного обладнання, дотримання норм витрат енергетичних ресурсів
8. Бухгалтерія	І. Аналіз оновлення продукції, впровадження нової техніки, рівня механізації та автоматизації технологічних процесів

12. Показник, який визначається як співвідношення двох абсолютних показників і виражається здебільшого в відсотках або коефіцієнтах це:

А) абсолютний показник;

- Б) відносний показник;
- В) результативний показник.

13. План проведення аналітичної роботи, що складається на рік і представляє собою календарний розклад окремих аналітичних досліджень, називається:

- А) комплексним;
- Б) тематичним;
- В) річним.

1.7 Теми рефератів:

1. Організація та методика економічного аналізу.
2. Теоретичні засади економічного аналізу.
3. Методи та прийоми економічного аналізу.
4. Система показників, які використовуються в аналізі.
5. Характеристика інформаційної бази аналітичних досліджень.

ТЕМА 2 ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ. МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

2.4 Тестові завдання

1. У чому полягає сутність методу порівняння:

- а) співвідношення явищ або предметів, у процесі якого аналізуються певні явища (предмети);
- б) свідома зміна перебігу природних процесів шляхом створення штучних умов, необхідних для виявлення відповідних властивостей;
- в) сукупність прийомів предмету та методу поєднання окремих частин в одне ціле;
- г) систематичне, цілеспрямоване сприйняття дійсності.

2. Коли застосовується метод порівняння:

- а) у процесі зіставлення обсягу випуску продукції за різними видами;
- б) якщо потрібно порівняти плановий і фактичний рівні використання фонду робочого часу;
- г) під час порівняння функціонально залежних явищ;
- д) усі відповіді правильні.

3. Метод, що ґрунтується на обмеженості, кінцевості величини матеріальних ресурсів і жорстких взаємозв'язках між окремими елементами сукупності:

- а) деталізація;
- б) статистичний;
- в) порівняння;
- г) балансовий.

4. Метод, суть якого полягає в тому, що, абстрагуючись від взаємовпливу факторів, послідовно розглядається вплив кожного фактора на результативний показник за незмінності інших факторів:

- а) порівняння;
- б) елімінування;
- в) балансовий;
- г) моделювання.

5. В якому статистичному методі аналізу таблиці служать накопиченню, опрацюванню і зберіганню цифрової інформації:

- а) табличний;
- б) динамічні ряди;
- в) кореляційний;
- г) балансовий.

6. Які з перелічених методів є методами вивчення та оцінки змін показників:

- а) метод порівняння;
- б) метод групування;
- в) метод ланцюгових підстановок;

- г) метод вивчення динаміки явищ.
7. Які з перерахованих варіантів порівнянь належать до видів порівнянь:
- а) порівняння відносних показників із абсолютними;
 - б) порівняння вітчизняних досягнень із закордонними;
 - в) порівняння звітних даних із лімітами, нормами, нормативами;
 - г) немає жодного правильного варіанту.
8. Що є одиницею вимірювання відносних показників:
- а) грошова одиниця;
 - б) година;
 - в) відсоток;
 - г) усі відповіді правильні.
9. Який показник можна визначити при відповідній послідовності величин ряду динаміки за формулою $\frac{(x_n - x_1)}{(n-1)}$:
- а) середньорічний темп зростання;
 - б) середній абсолютний приріст;
 - в) темп приросту;
 - г) темп зростання.
10. Що таке ряди динаміки:
- а) послідовність величин, які характеризують зміну певного явища у часі;
 - б) послідовність явищ, які характеризують зміну певної величини в часі.
11. Як поділяються ряди динаміки абсолютних величин:
- а) на моментні;
 - б) на інтервальні.
12. За допомогою якого коефіцієнта характеризується абсолютний приріст рядів динаміки:
- а) ланцюгового;
 - б) базисного;
 - в) коефіцієнту суміжності;
 - г) коефіцієнту приросту.
13. Які з перелічених методів є методами вивчення та оцінки змін показників:
- а) метод порівняння;
 - б) метод групування;
 - в) метод ланцюгових підстановок;
 - г) метод вивчення динаміки явищ.
14. Які з перерахованих варіантів порівнянь належать до видів порівнянь:
- а) порівняння відносних показників із абсолютними;
 - б) порівняння вітчизняних досягнень із закордонними, в порівнянні звітних даних із лімітами, нормами, нормативами;
 - г) немає жодного правильного варіанта.

2.5 Приклади розв'язання задач

Задача 1

Розрахувати вплив факторів на обсяг товарної продукції.

Таблиця 2.2

Вихідні дані

Розрахунок	Число робітників	Середнє число днів роботи	Середня тривалість робочого дня (годин)	Середній виробіток одного працівника (грн.)
	r	D	T	W
1	план	план	План	план
	1477	235	7,8	2,827
2	факт	план	План	план
	1454	235	7,8	2,827
3	факт	факт	План	план
	1454	234,4	7,8	2,827
4	факт	факт	Факт	план
	1454	234,4	7,7	2,827
5	факт	факт	Факт	факт.
	1454	234,4	7,7	2,9

Розрахунок впливу факторів на обсяг товарної продукції наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.3

Розрахунок впливу факторів на обсяг товарної продукції

Взаємодіючі фактори впливу					Результативний показник ТП (тис. грн.)	Відхилення від плану з випуску товарної продукції (±)
Розрахунок	Число робітників	Середня кількість робочих днів	Середня тривалість робочого дня (годин)	Середній виробіток одного працівника (грн.)		
	r	D	t	W	Q	
1	1477	235	7,8	2,827	7654	
2	1454	235	7,8	2,827	7534	-120
3	1454	234,4	7,8	2,827	7515	-19
4	1454	234,4	7,7	2,827	7419	-96
5	1454	234,4	7,7	2,9	7610	191

Аналітичний розрахунок проведений правильно, бо алгебраїчна сума відхилень під впливом зміни величин факторів дорівнює відхиленню від планового результативного показника.

Для перевірки вірності розрахунку складається баланс відхилень:

$$7610 - 7654 = -120 + (-19) + (-96) + 191;$$

$$-44 = -44.$$

Таким чином, план з випуску товарної продукції не виконано на 44 тис. грн. (7610 – 7654). Не виконання плану з випуску товарної продукції є результатом впливу таких факторів:

- неукomплектованість робітниками (- 120 000 грн.);

- зменшення середнього числа днів роботи (- 19 000 грн.);
- зменшення тривалості робочого дня (- 96 000 грн.);
- підвищення середньогодинної виробітки (+ 191 000 грн.)

Задача 2.

За даними попередньої таблиці 2.1 визначити вплив факторів на обсяг товарної продукції прийомом абсолютних різниць.

1. Вплив неукomплектованості працівників:
 $(1454 - 1477) \times 235 \times 7,8 \times 2,827 = - 120 \text{ грн.}$
2. Вплив зменшення середнього числа днів роботи:
 $(234,4 - 235) \times 1454 \times 7,8 \times 2,827 = - 19 \text{ грн.}$
3. Вплив зменшення середньої тривалості робочого дня:
 $(7,7 - 7,8) \times 1454 \times 234,4 \times 2,827 = - 96 \text{ грн.}$
4. Вплив росту середньогодинної виробітки:
 $(2,9 - 2,827) \times 1454 \times 234,4 \times 7,7 = 191 \text{ грн.}$

Задача 3.

Необхідно визначити способом абсолютних різниць вплив чисельності робітників і виробітку на одного працівника на обсяг товарної продукції.

Таблиця 2.4

Вихідні дані

	План	Факт.
1. Чисельність робітників	1000	1100
2. Товарна продукція (тис. грн.)	5000	5390

Таблиця 2.5

Аналіз чисельності робітників і виробітку

	План	Факт	Відхилення
1. Чисельність робітників	1000	1100	+100
2. Виробіток на 1 працюючого, грн.	5000	4900	-100
3. Товарна продукція (тис. грн.)	5000	5390	+390

Розрахунок впливу:

1. Вплив чисельності працівників:
 $+100 \times 5000 = + 500 \text{ тис. грн.}$
2. Вплив продуктивності праці:
 $-100 \times 1100 = - 110 \text{ тис. грн.}$
3. Загальний вплив двох факторів на результативний показник:
 $+500 - 110 = +390 \text{ тис. грн.}$

2.6 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

Необхідно оцінити вплив факторів на зміну обсягу продукції за звітний рік (у) за рахунок: зміни чисельності (x_1); зміни середньої кількості відпрацьованих людино-днів одним робітником (x_2); зміни тривалості робочої

зміни (x_3); зміни середньогодинної виробітки продукції одним робітником (x_4).
Вихідні дані наведені в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Вихідні дані

Показники	План	Факт
У	9022,8	9293,51
X_1	2251	2264
X_2	230,0	225,8
X_3	7,725	7,728
X_4	2,256	2,351

Задача 2

Необхідно визначити вплив факторів на обсяг реалізації. Вихідні дані наведені в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Вихідні дані

Показники	План	Факт
Кількість виробів, шт. (x)	250	400
Оптова ціна одного виробу, грн. (y)	430	450
Вартість реалізованої продукції, грн. (z)	107 500	180 000

Визначення фактичної зміни результативного показника, шляхом розкладання на три доданки:

$$\Delta Z = \Delta X Y_{nl} + \Delta Y X_{nl} + \Delta X \cdot \Delta Y$$

Задача 3

Розрахуйте вплив трудових факторів на зміну обсягів виробництва, використовуючи спосіб абсолютних різниць.

Таблиця 2.8

Вихідні дані

Показники	План	Факт
Товарна продукція за місяць, тис. грн.	312,8	293,44
Середньоспискова чисельність працівників	200	180
Середньомісячна продуктивність, грн.	1564	1630

Задача 4

Використовуючи метод ланцюгових підстановок проведіть факторний аналіз загальної рентабельності.

Таблиця 2.9

Вихідні дані

Показники	На початок аналізованого періоду	На кінець аналізованого періоду
1. Балансовий прибуток, тис. грн.	15000	17600
2. Середньорічна вартість виробничих фондів, тис. грн.	75000	65000

ТЕМА 3. АНАЛІЗ ІНШИХ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

3.13 Тестові завдання

1. Визначити, коли план із собівартості продукції вважається виконаним:
 - а) коли фактичний показник дорівнює плановому або нижчий від нього.
 - б) коли фактичний показник вище планового або нижчий від нього.
 - в) коли фактичний показник нижче планового або вищий від нього.
2. Показник витрат на 1 грн. товарної продукції обчислюється:
 - а) виробнича собівартість товарної продукції $\div$ вартість товарної продукції в цінах реалізації.
 - б) вартість товарної продукції в цінах реалізації $\div$ виробнича собівартість товарної продукції.
 - г) собівартість усього товарного випуску $\div$ вартість товарної продукції в облікових цінах.
3. Висновок про характер виробництва (матеріаломісткість, фондомісткість, зарплатомісткість) можна зробити за оцінки:
 - а) елементів витрат.
 - б) калькуляційних статей.
 - в) прямих витрат.
4. Вплив зміни обсягу виробництва продукції на фактичну собівартість визначається:
 - а) повна собівартість товарної продукції $\div$ виконання плану за обсягом виробництва продукції в оптових цінах.
 - б) добуток повної собівартості товарної продукції на відсоток виконання плану за обсягом виробництва продукції в оптових цінах.
 - в) ваш варіант відповіді.
5. Повна собівартість реалізованої продукції визначається як:
 - а) підсумок виробничої собівартості реалізованої продукції, адміністративних витрат і загально виробничих витрат.
 - б) підсумок виробничої собівартості та загально виробничих витрат.
 - в) підсумок виробничої собівартості, адміністративних витрат та витрат на збут.
6. У фінансовому обліку визначається собівартість продукції:
 - а) повна.
 - б) цехова.
 - в) виробнича.
7. В залежності від обсягів виробництва розрізняють витрати:
 - а) змінні та постійні.
 - б) прямі та непрямі.
 - в) прості та комплексні.
8. Визначити які фактори впливають на показник витрат на 1 грн. товарної продукції:
 - а) зміна обсягу, структури асортименту випуску продукції, цін на матеріальні ресурси та товарну продукцію

- б) зміна структури асортименту продукції, зміна рівня витрат окремих видів продукції, зміна цін на вироблену продукцію.
- в) зміна обсягу товарної продукції, зміна цін на матеріальні ресурси на товарну продукцію.

9. Визначити об'єкти аналізу операційних витрат:

- а) аналіз: собівартості реалізації, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат.
- б) аналіз: витрат на 1 грн. товарної продукції, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат.
- в) аналіз собівартості за елементами витрат, собівартості реалізації, адміністративних витрат.

10. Визначити об'єкти аналізу витрат іншої діяльності:

- а) аналіз витрат, що виникають в ході надзвичайних подій.
- б) аналіз фінансових витрат, аналіз інвестиційних витрат.
- в) аналіз операційних витрат, аналіз фінансових витрат, аналіз інвестиційних витрат.

11. Собівартість реалізованої продукції складається:

- а) з виробничої собівартості продукції, яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загально виробничих витрат, наднормативних виробничих витрат;
- б) з прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат, змінних загально виробничих та постійних розподілених загально виробничих витрат;
- в) з виробничої собівартості продукції, яка була реалізована протягом звітного періоду, наднормативних виробничих витрат.

12. Виробнича собівартість продукції складається з:

- а) нерозподілених постійних загальновиробничих витрат, наднормативних виробничих витрат;
- б) з прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат, змінних загальновиробничих та постійних розподілених загально виробничих витрат;
- в) з прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, нерозподілених постійних загально виробничих витрат, наднормативних виробничих витрат.

13. Склад використаних ресурсів залежно від напрямів, і місця їх використання характеризують:

- а) елементні витрати;
- б) калькуляційні статті;
- в) прямі витрати.

14. Продуктивність праці на заводі зросла на 20%, але при цьому звільнилося 20% робітників. У результаті, за інших рівних умов, фондоозброєність...

- а) ...не змінилася;
- б) ...збільшилася на 25%
- в) ...зменшилася на 20%;

- г) ...збільшилася на 20%;
- д) ...немає вірної відповіді.
15. Рівень продуктивності праці характеризується:
- фондовіддача, фондомісткість;
 - вироблена продукції у розрахунку на одного працівника (робітника);
 - трудомісткість продукції;
 - фондоозброєність праці;
 - прибуток.
16. Як аналізується структура промислово-виробничого персоналу:
- зіставленням фактичної частки кожної категорії персоналу з плановою;
 - зіставленням фактичної частки кожної категорії персоналу з плановою та фактичною за минулий звітний період;
 - зіставленням фактичної частки робітників у загальній чисельності персоналу за ряд звітних періодів з плановими;
 - відношенням надмірного числа працівників до середньої за списком чисельності.
17. Фондовіддача визначається за формулою:
- Обсяг продукції ÷ Середньорічна вартість виробничих основних фондів
 - Середньорічна вартість виробничих основних фондів ÷ Обсяг продукції.
 - Балансовий прибуток ÷ Середньорічна вартість виробничих основних фондів.
18. Рівень продуктивності праці визначають показники:
- фондовіддача, фондомісткість.
 - кількість продукції, виготовленої за одиницю робочого часу.
 - норми виробленої продукції.

3.14 Приклади розв'язання задач

Задача 1

За даними табл. провести аналіз витрат на 1 грн. товарної продукції способом ланцюгових підстановок.

Таблиця 3.1

Вихідні дані					
Показник	За затвердженим планом	Фактично			
		За планом, перерахованим на фактичний асортимент і структуру виробництва	У цінах плану, але за фактичною собівартістю продукції	У діючих цінах	
1. Собівартість товарної	2763	2901	2932	2932	

продукції, тис. грн.				
2. Товарна продукція, тис. грн.	3763	3941	3837	3812
3. Витрати на 1 грн. товарної продукції, коп..	73,43	73,61	74,40	76,92

За даними табл. 3.1 видно, що витрати на 1 грн. товарної продукції за затвердженим планом в порівнянні з фактичними витратами на 1 грн. товарної продукції збільшилися на 3,49 коп.

Визначимо кількісний вплив різних факторів на відхилення послідовним відніманням відповідних показників:

1. Зрушення в структурі та асортименті випущеної продукції привели до збільшення витрат на 1 грн. товарного випуску на 0,18 коп.:

$$73,61 - 73,43 = 0,18$$

2. Подорожчання собівартості окремих видів продукції призвело до збільшення витрат на 1 грн. товарного випуску на 0,79 коп.:

$$74,40 - 73,61 = 0,79$$

3. Подорожчання цін на сировину та матеріали призвело до збільшення витрат на 1 грн. товарного випуску на 2 грн. 1 коп.:

$$76,41 - 74,40 = 2,01$$

4. Зміна оптових цін на продукцію підприємства призвела до збільшення витрат на 1 грн. товарного випуску на 0,51 коп.:

$$76,92 - 76,41 = 0,51$$

$$\text{Разом: } 0,18 + 0,79 + 2,01 + 0,51 = 3,49$$

Висновок

Затрати на 1 грн. товарної продукції підвищилися на 3 грн. 49 коп. Усі чотири фактори негативно вплинули на собівартість продукції: їх зміна призвела до підвищення витрат на 1 грн. товарного випуску, Підприємству потрібно ретельно переглянути причини перевитрат та активізувати резерви щодо їх зниження.

Задача 2

За даними табл. провести аналіз виконання плану щодо зниження собівартості товарної продукції за калькуляційними статтями витрат.

Таблиця 3.2

Вихідні дані

Статті витрат	Фактично		План звітнього року	Відхилення	
	За попередній рік	За звітний рік		Від плану	Від попереднього року
1. Сировина та матеріали	192405	199879	204550	- 4671	+7474
2. Паливо та енергія на технологічні цілі	56705	60245	56880	+3365	+3540
3. Основна зарплата робітників	47002	59710	55148	+4562	+12708
4. Нарахування на зарплату	24554	25006	24542	+464	+452
5. Втрати від браку	26	28	-	28	+2
6. Витрати на утримання та	13345	13012	12968	+44	-333

експлуатацію устаткування					
7. Загальновиробничі витрати	16990	17345	16145	+1200	+355
8. Інші виробничі витрати	50897	36407	39595	-3188	-14490
Операційні витрати	389913	411632	409828	-1804	+21719

Висновок

За даними табл. 3.2 видно, що собівартість за звітний рік порівняно з планом підвищилась на 1804 тис. грн., а порівняно з попереднім роком на 21719 тис. грн. Підвищення собівартості продукції відбулося за рахунок:

Зменшення витрат за статтями: сировина та матеріали на 4671 тис. грн. порівняно з планом; інші виробничі матеріали на 14490 тис. грн. порівняно з попереднім роком; витрати на утримання та експлуатацію устаткування на 333 тис. грн. порівняно з попереднім періодом.

Підвищення витрат за всіма іншими статтями. Підприємству потрібно виявити причини перевитрат за статтями витрат, розробити заходи, щодо усунення цих причин.

Задача 3

На підставі даних форм 2-ПВ і 1-ПВ провести аналіз витрат фонду заробітної плати, тис. грн..

Таблиця 3.3

Вихідні дані

	Фонд заробітної плати	За кошторисом	Фактично	Відхилення
1.	Працівники основної діяльності (ПОД), в т.ч.	1413	1521,8	108,8
2.	Робітники	984,6	1090,5	105,9
3.	Працівники інших господарств	42,5	43,7	1,2
	Разом	1455,5	1565,5	110,0

Визначення відносної (економії, перевитрат). При базовому фонді заробітної плати 1413 тис. грн., середньому темпі росту продуктивності праці за планом – 103%, а фактичний – 107%, нормативі росту фонду заробітної плати на кожний процент приросту обсягу продукції – 0,5, скоригований базовий фонд заробітної плати буде на рівні 1441,3 тис. грн.:

$$\text{ФЗП} = 1413 + ((1413 \times (107 - 103) \times 0,5) \div 100) = 1414,3$$

Темп приросту обсягу продукції за звітний рік складає 0,64% :
 $((8360 \div 8307 \times 100) - 100)$.

Відповідно сума фонду заробітної плати, персоналу основної діяльності, складатиме 1445,9 тис. грн.

$$\text{ФЗП} = (1441,3 + (-) (1441,3 \times 0,64 \times 0,5) \div 100) = 1445,9$$

Розрахунок показує, що підприємство допустило перевитрату фонду заробітної плати по ПОД у сумі 75,9 тис. грн (1521,8 - 1445,9) і по працівниках обслуговуючих та інших господарств 1,2 тис. грн.. Загальна сума перевитрат складає 77,1 тис. грн.

Задача 4

Розрахувати залежність загальної суми витрат і собівартості одиниці продукції від обсягу виробництва на основі даних

Таблиця 3.4

Обсяг виробництва продукції	Вихідні дані Собівартість усього випуску, млн. грн.	
	Постійні витрати	Змінні витрати
500	50	40
1000	50	80
1500	50	120
2009	50	160
2500	50	200

Таблиця 3.5

Залежність загальної суми витрат і собівартості одиниці продукції від обсягу виробництва

Обсяг виробництва	Собівартість усього випуску, млн. грн.			Собівартість од. продукції, тис. грн.		
	Постійні витрати	Змінні витрати	всього	Постійні витрати	Змінні витрати	всього
500	50	40	90	100	80	180
1000	50	80	130	50	80	130
1500	50	120	170	33	80	113
2009	50	160	210	25	80	105
2500	50	200	250	20	80	100

Задача 5

Зробити аналіз витрат на виробництво продукції, розрахувати вплив факторів на зміну суми витрат на гривню товарної продукції, розрахувати вплив факторів на зміну суми прибутку на основі даних

Таблиця 3.6

Елементи витрат	Вихідні дані Сума, млн., грн.	
	План	Факт
Матеріальні витрати	28168	31746
Заробітна плата	20500	21465
Відрахування у фонд соц. захисту	6150	6440
Амортизація ОЗ	3150	3500
Інші операційні витрати	15564	15967
Інші витрати	4420	5050
У тому числі		
Постійні витрати	54567	59338
Змінні витрати	23385	24830

Таблиця 3.7

Елементи витрат	Витрати на виробництво продукції Сума, млн. грн.			Структура витрат, %		
	План	факт	+, -	план	факт	+, -

Матеріальні витрати	28168	31746	+3578	36,14	37,72	+1,58
Заробітна плата	20500	21465	+965	26,30	25,50	-0,80
Відрахування у фонд соц. захисту	6150	6440	+290	7,89	7,65	-0,24
Амортизація ОЗ	3150	3500	+350	4,04	4,16	+0,12
Інші						
Операційні витрати	15564	15967	+403	19,96	18,97	-0,99
Інші витрати	4420	5050	+630	5,67	6,00	+0,33
Повна с/в	77952	84168	+6216	100,00	100,00	-
У тому числі:						
Змінні витрати	54567	59338	+4771	70,5	70,5	+0,50
Постійні витрати	23385	24830	+1445	30,00	29,5	-0,50

Таблиця 3.8

**Розрахунок впливу факторів на зміну суми витрат на гривню
товарної продукції**

Витрати на грн. товарної продукції	Розрахунок	Фактор				
		Обсяг вироб- ництва	Струк- тура вироб- ництва	Рівень питомих змінних витрат	Сума постійних витрат	Відпускні ціни на продукцію
План	77952/96000=81,20	План	План	План	План	План
Усл. 1	79372/98500=81,17	Факт	План	План	План	План
Усл. 2	80640/100800=80,00	Факт	Факт	План	План	План
Усл. 3	82723/100800=82,06	Факт	Факт	Факт	План	План
Усл. 4	84168/100800=83,50	Факт	Факт	Факт	Факт	План
Факт	84168/104300=80,70	Факт	Факт	Факт	Факт	Факт
Δ загально	80,7-81,2=-0,5 коп.	-0,03	-1,17	+2,06	+1,44	-2,80

З даних таблиці видно, що в зв'язку з перевиконанням плану з випуску товарної продукції в умовно-натуральному вираженні на 2,6% ($K_{тп} = 1,026$) сума витрат зросла на 1420 млн. грн, (79372 - 77952). За рахунок зміни структури випуску продукції сума витрат також зросла на 1268 млн. грн. (80640-79372). Це свідчить про те, що в загальному випуску продукція збільшилася частка витратоємної продукції. Через підвищення рівня питомих змінних витрат перевитрата витрат на виробництво продукції склав 2083 млн. грн. (82723-80640). Постійні витрати зросли порівняно з планом на 1445 млн. грн., що також стало однією з причин збільшення загальної суми витрат.

Таким чином, загальна сума витрат вище від планової на 6216 млн. грн. (84168-77952), чи + 8%, у тому числі за рахунок перевиконання плану з обсягом виробництва продукції і зміни її структури вона зросла на 2688 млн. грн.(80640-77952), а за рахунок збільшення собівартості продукції - на 3528 млн. грн. (84188-80640).

Отже, фактична собівартість усієї виготовленої продукції в звітному році вище від планової на 3528 млн. грн., чи на 4,38%.

Таблиця 3.9

Розрахунок впливу факторів на зміну суми прибутку

Фактор	Розрахунок впливу	Зміна суми прибутку, млн. грн.
--------	-------------------	--------------------------------

Обсяг випуску товарної продукції	$-0,03 \times 96600 \div 100$	+29
Структура товарної продукції	$-1,17 \times 96600 \div 100$	+1130
Рівень змінних витрат на одиницю продукції	$+2,06 \times 96600 \div 100$	-1990
Збільшення суми постійних витрат на виробництво і реалізацію продукції	$+1,44 \times 96600 \div 100$	-1391
Зміна рівня відпускних цін на продукцію	$-2,80 \times 96600 \div 100$	+2705
Разом		+483
У тому числі за рахунок:		
- ресурсомісткості	$+0,3 \times 96600 \div 100$	-290
- вартості ресурсів	$+3,2 \times 96600 \div 100$	-3091

Задача 6

Розрахувати вплив факторів на зміну собівартості порівнянної товарної продукції прийомом ланцюгових підстановок, розрахувати вплив факторів на зміну собівартості порівнянної товарної продукції прийомом абсолютних різниць на основі наступних даних.

Для аналізу собівартості порівнянної товарної продукції необхідно мати такі дані:

1. Витрати на запланований випуск товарної продукції за рівнем собівартості, млн. грн.:

фактичної минулого року	75000
планової звітного року	74250
економія (-), перевитрата (+) порівняно з минулим роком відповідно до плану:	
абсолютна сума	-750
відносна, %	-1,0

2. Витрати на фактичний обсяг виробництва товарної продукції за рівнем собівартості млн. грн.:

фактичної минулого року	77000
планової звітного року	76600
фактичної звітного року при планових цінах на ресурси	78040
фактичної звітного року при фактичних цінах на ресурси	79960
фактична сума перевитрати (+) порівняно з минулим роком:	
абсолютна сума	+2960
відносна, %	+ 3,84

3. Відхилення від планового завдання:

абсолютне	+3710
відносне, %	+4,84

Таблиця 3.10

Розрахунок впливу факторів на зміну собівартості порівнянної товарної продукції прийомом ланцюгових підстановок

Абсолютна сума (-), перевитрати (+) до минулого року, млн. грн.	Відносна зміна собівартості до рівня минулого року, %	Фактори зміни собівартості			
		Обсяг вироб- ництва	Структура вироб- ництва	Ресурсоміст- кість продукції	Ціни на матеріали
$74250-75000=-750$	$-750 \div 750000=-1,0$	План	План	План	План
$77000(-1\%)=-770$	$-770 \div 77000=-1,0$	Факт	План	План	План
$76600-77000=-400$	$-400 \div 77000=-0,52$	Факт	Факт	План	План
$78040-77000=+1040$	$1040 \div 77000= 1,35$	Факт	Факт	Факт	План
$79960-77000=+2960$	$2960 \div 77000= 3,84$	факт	факт	Факт	Факт

Таблиця 3.11

Результати розрахунку впливу факторів

Фактори зміни собівартості порівнянної продукції	Абсолютна зміна, млн. грн.	Відносна зміна, %
Обсяг виробництва продукції	-20	-
Структура виробництва	+370	+0,48
Ресурсомісткість продукції	+1440	+1,87
Ціни і тарифи на ресурси	+1920	+2,49
Разом	+3710	+4,84

Таблиця 3.12

Розрахунок впливу факторів на зміну собівартості порівнянної товарної продукції прийомом абсолютних різниць

Фактор	Розрахунок впливу	Зміна собівартості продукції	
		Абсолютне, млн. грн	Відносне, %
Обсяг виробництва	$(77000-75000)(-1\%) \div 100$	-20	-
Структура порівнянної товарної продукції	$76600-77000(100-1\%) \div 100$	+370	+0,48
Ресурсомісткість продукції	78040-76600	+1440	+1,87
Ціни та тарифи на матеріали, енергію і т.д.	79960-78040	+1920	+2,49
Усього		+3710	+4,84

З даних таблиці видно, що результати розрахунків, наведені в табл. 3.10, показують, що планом передбачалося знизити собівартість порівнянної товарної продукції порівняно з минулим роком на 750 млн. грн., чи на 1%. Фактично ж собівартість порівнянної продукції вище за минулий рік на 2960 млн. грн., чи на 3,84%. Це зумовлено збільшенням цін на ресурси, підвищенням ресурсомісткості продукції та зміною структури виробництва зі збільшенням питомої ваги більш витратоємних виробів.

Задача 7

Розрахувати зміну чисельності персоналу та його структури на основі даних.

Таблиця 3.13

Вихідні дані

Показник	Базовий рік	Звітний рік
Всього персоналу, у тому числі	810	815
1)промислово-виробничий	560	555
а) робітники	150	160
б) службовці	50	52
Керівники	100	108
Спеціалісти	44	46
2) непромисловий персонал	854	861

Таблиця 3.14

Зміна чисельності персоналу підприємства та його структури

Показник	Базовий рік		Звітний рік		Відхилення	
	осіб	%	осіб	%	Осіб	%
Всього персоналу, у тому числі	854	100	861	100	+5	+0,8
1)промислово-виробничий	810	94,8	815	94,6	+5	-0,2
а) робітники	560	65,6	555	64,5	-5	-1,1
б) службовці	150	17,6	160	18,6	+10	+1,0
Керівники	50	5,5	52	6,0	+2	+0,2
Спеціалісти	100	11,0	108	11,5	+8	+0,5
2) непромисловий персонал	44	5,2	46	5,4	+2	+0,2

Задача 8

Надати характеристику забезпечення підприємства робітниками за видами виконуваних робіт на основі таких даних

Таблиця 3.15

Вихідні дані

Показник	Базовий рік		
	осіб	%	осіб
Всього персоналу, у тому числі	854	100	861
1)промислово-виробничий	810	94,8	815

Таблиця 3.16

Характеристика забезпечення підприємства робітниками за видами виконуваних робіт

Показник	Вид робіт			Всього
	токарні	фрезерувальні	слюсарні	
Потреба в робітниках з урахуванням фактичної трудомісткості робіт і виконання норм виробітку	92	48	72	212
Фактична наявність робітників	97	43	72	212
Надлишок чи нестача робітників	+5	-5	0	0

Дані свідчать, що надлишок токарів (5 осіб) є негативним явищем, оскільки всякий надлишок робочої сили призводить до неповного завантаження робітників, може викликати простої в роботі, зниження виробітку. Для

усунення цих недоліків надлишкову робочу силу необхідно використовувати на інших ділянках виробництва.

Нестача фрезерувальників (5 осіб) також є ненормальним явищем, оскільки нестача робочої сили може стати причиною невиконання виробничого завдання, понад урочних робіт.

Задача 9

Охарактеризувати баланси робочого часу одного працівника на основі таких даних.

Таблиця 3.17

Вихідні дані

Показник	Минулий рік	Звітний рік	
		розрахункова	фактично
Кількість робочих днів	260	260	260
Всього невиходів, в тому числі			
- чергові та додаткові відпустки	18,3	18,5	19,4
- відпустки учбові	1,8	1,9	1,2
- відпустки через вагітність і пологи	1,7	1,5	0,8
- через хворобу	7,0	3,0	3,0
- невиходи з неповажних причин	0,2	-	0,9
Внутрішньозмінні втрати робочого часу (год.), у тому числі			
- перерва для матерів годувальниць	49	40,6	55,5
- внутрішні простой	10	-	12
- скорочений робочий день підлітків	40	56	29,3

Таблиця 3.18

Характеристика балансів робочого часу одного працівника

Показник	Минулий рік		Звітний рік			
	абсолютне значення	в % до номінального фонду	Розрахункова		Фактично	
			абсолютне значення	в % до номінального фонду	абсолютне значення	в % до номінального фонду
Кількість робочих днів (номінальний фонд)	260	100	260	100	260	100
Всього невиходів, у тому числі						
- чергові та додаткові відпустки	18,3	7,04	18,5	7,11	19,4	7,46
- відпустки учням	1,8	0,69	1,9	0,73	1,2	0,46
- відпустки через вагітність і пологи	1,7	0,65	1,5	0,58	0,8	0,32
- через хворобу	7,0	2,7	3,0	1,15	3,0	1,15
невиходи з неповажних причин	0,2	0,07	-	-	0,9	0,35
фонд робочого часу, днів	228,4	87,85	234,2	90,1	233,6	89,85
фонд робочого часу, год	1827,2	-	1873,6	-	1868,8	-
Внутрішньозмінні втрати робочого часу, год	99	-	96,5	-	96,8	-
в тому числі						
Перерва для матерів-годувальниць	49	-	40,6	-	55,5	-
Внутрішньозмінні простой	10	-	-	-	12,0	-
скорочений робочий день підлітків	40	-	56	-	29,3	-
Середня тривалість робочого дня	7,6	-	7,587	-	7,584	-

Показник	Минулий рік		Звітний рік			
	абсолютне значення	в % до номінального фонду	Розрахункова		Фактично	
			абсолютне значення	в % до номінального фонду	абсолютне значення	в % до номінального фонду
Ефективний фонд робочого часу, год.	1728,2	-	1777	-	1772	-

Тривалість відпусток збільшилась порівняно з планом на 0,9 дня (19,4 – 18,5), що призвело до додаткових втрат робочого часу – 2820 людино-днів. Кожен працівник витратив внаслідок цього на 6,8 год. за рік більше. Маючи дані про фактичний виробіток одного робітника, можна визначити втрати його виробітку з цієї причини за рік. Аналогічно визначається вплив інших факторів.

Задача 11

Визначити динаміку податків підприємства у сумі та відсотках на основі вхідних даних.

Таблиця 3.19

Вхідні дані

Найменування показників	Рік	
	Базовий період, грн	Звітний період, грн
Податок на прибуток	10,3	2,3
Податок на додану вартість	20,5	16,7
Плата на землю	8,5	8,5
Податок на воду	7,5	7,5
Екологічний податок	3,2	5,0

Таблиця 3.20

Динаміка податків підприємства

Найменування показників	Рік		Відхилення	
	Базовий період, грн	Звітний період, грн	У сумі, грн	У відсотках, %
Податок на прибуток	10,3	2,3	-8,0	-77,7
Податок на додану вартість	20,5	16,7	-3,8	-18,5
Плата на землю	8,5	8,5	-	-
Податок на воду	7,5	7,5	-	-
Екологічний податок	3,2	5,0	+1,8	+56,2
Сума усіх податків підприємства	50	40	-10	+20

Задача 12

Визначити структуру податків підприємства на основі вхідних даних.

Таблиця 3.21

Вхідні дані

Найменування показників	Рік	
	Базовий період, грн	Звітний період, грн
Податок на прибуток	10,3	2,3
Податок на додану вартість	20,5	16,7
Плата на землю	8,5	8,5
Податок на воду	7,5	7,5

Найменування показників	Рік	
	Базовий період, грн	Звітний період, грн
Екологічний податок	3,2	5,0

Таблиця 3.22

Аналіз структури податків підприємства

Найменування показників	Рік		Структура	
	Базовий період, грн	Звітний період, грн	Базовий період, %	Звітний період, %
Податок на прибуток	10,3	2,3	20,6	5,7
Податок на додану вартість	20,5	16,7	41,0	41,8
Плата на землю	8,5	8,5	17,0	21,2
Податок на воду	7,5	7,5	15,0	18,8
Екологічний податок	3,2	5,0	6,4	12,5
Сума усіх податків підприємства	50	40	100	100

3.15 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

За даними табл. 3.23 провести аналіз витрат на 1 грн. товарної продукції способом ланцюгових підстановок.

Таблиця 3.23

Вхідні дані

Показник	За затвердженим планом	Фактично		
		За планом, перерахованим на фактичний асортимент і структуру виробництва	У цінах плану, але за фактичною собівартістю продукції	У діючих цінах
1. Собівартість товарної продукції, тис. грн.	2763	2901	2932	2932
2. Товарна продукція, тис. грн.	3763	3941	3837	3812
3. Витрати на 1 грн. товарної продукції, коп..				

Задача 2

За даними табл. 3.24 провести аналіз виконання плану щодо зниження собівартості товарної продукції за калькуляційними статтями витрат.

Таблиця 3.24

Вихідні дані

Статті витрат	Фактично		План звітного року	Відхилення	
	За попередній рік	За звітний рік		Від плану	Від попереднього року
1. Сировина та матеріали	192405	199879	204550		

2. Паливо та енергія на технологічні цілі	56705	60245	56880		
3. Основна зарплата робітників	47002	59710	55148		
4. Нарахування на зарплату	24554	25006	24542		
5. Втрати від браку	26	28	-		
6. Витрати на утримання та експлуатацію устаткування	13345	13012	12968		
7. Загальновиробничі витрати	16990	17345	16145		
8. Інші виробничі витрати	50897	36407	39595		
9. Операційні витрати	389913	411632	409828		

Висновок

Задача 3

На підставі аналізу щодо інших витрат підприємства та доходу від реалізації товарів, робіт та послуг (табл. 3.25) визначити вплив факторів на суму інших витрат.

Таблиця 3.25

Вихідні дані

(тис.грн.)

Статті доходів	Умовне позначення	Базисний період	Звітний період
Дохід від реалізації товарів, робіт та послуг	<i>ДР</i>	2581,0	2498,3
Дохід від участі в капіталі	<i>ФВ</i>	11,2	13,9
Інші фінансові доходи	<i>ІВ</i>	0,0	1,2
Надзвичайні витрати	<i>НВ</i>	5,8	0,1

Задача 4

Зробити аналіз витрат на виробництво продукції, розрахувати вплив факторів на зміну суми витрат на гривню товарної продукції, розрахувати вплив факторів на зміну суми прибутку на основі даних.

Таблиця 3.26

Вихідні дані

Елементи витрат	Сума, млн., грн.	
	План	Факт
Матеріальні витрати	3000	4000
Заробітна плата	1500	2009
Відрахування у фонд соціального страхування	600	800
Амортизація ОЗ	1800	1800
Інші операційні витрати	1000	900
Інші витрати	500	600
У тому числі		
Постійні витрати	3000	3100
Змінні витрати	5400	7000

Задача 5

Розрахувати залежність загальної суми витрат і собівартості одиниці продукції від обсягу виробництва на основі наступних даних

Таблиця 3.27

Обсяг виробництва продукції	Вихідні дані	
	Собівартість усього випуску, млн. грн.	
	Постійні витрати	Змінні витрати
500	100	50
1000	100	80
1500	100	100
2009	100	120
2500	100	150

Задача 6

Зробити аналіз витрат на виробництво продукції, розрахувати вплив факторів на зміну суми витрат на гривню товарної продукції, розрахувати вплив факторів на зміну суми прибутку на основі даних.

Таблиця 3.28

Елементи витрат	Вихідні дані	
	Сума, млн., грн.	
	План	Факт
Матеріальні витрати	3000	4000
Заробітна плата	1500	2009
Відрахування у фонд соцзахисту	600	800
Амортизація ОЗ	1800	1800
Інші операційні витрати	1000	900
Інші витрати	500	600
У тому числі		
Постійні витрати	3000	3100
Змінні витрати	5400	7000

Задача 7

Розрахувати вплив факторів на зміну собівартості порівнянної товарної продукції прийомом ланцюгових підстановок, розрахувати вплив факторів на зміну собівартості порівнянної товарної продукції прийомом абсолютних різниць на основі даних.

Для аналізу собівартості порівнянної товарної продукції необхідно мати такі дані:

1. Витрати на запланований випуск товарної продукції за рівнем собівартості, млн. грн.:

фактичної минулого року	10000
планової звітного року	12009

2. Витрати на фактичний обсяг виробництва товарної продукції за рівнем собівартості млн. грн.:

фактичної минулого року	11000
планової звітного року	11500
фактичної звітного року при планових цінах на ресурси	12500

фактичної звітної року при фактичних
цінах на ресурси

13000

Задача 8

Розрахувати: кількість відрядників і погодинників у 2009 і 2010 роках, відхилення 2010 року від 2009 року кількості відрядників і погодинників, середній розряд робітників по заводу.

Таблиця 3.29

Вихідні дані

Розряд	2009 рік		2010 рік	
	відрядників	погодинників	відрядників	погодинників
1	18	1	12	-
2	379	14	315	15
3	657	66	489	78
4	334	145	162	156
5	206	75	103	329
6	49	150	58	156
7	-	-	3	-

Задача 9

Розрахувати: Коефіцієнт обороту по прийому, Коефіцієнт обороту по звільненню, Коефіцієнт плинності за 2009 і 2010 роки, відхилення у сумі й у відсотках за всіма показниками на основі таких даних.

Таблиця 3.30

Вихідні дані

Показники	2009 рік	2010 рік
1. Середньооблікова чисельність працівників	7873	6515
2. Прийнято на підприємство	242	571
3. Звільнено з підприємства, у т.ч.:	2718	1015
3.1 з причин виробничого характеру	421	55
3.2 за власним бажанням	2297	960

Задача 11

Розрахувати: середньорічну продуктивність праці 1 працівника і 1 робітника відхилення плану 2010 року від 2009 року у сумі та у відсотках, відхилення факту 2010 року від 2009 року в сумі та відсотках. Проаналізувати вплив факторів (продуктивності праці і чисельності робітників) на обсяг продукції на основі таких даних.

Таблиця 3.31

Вихідні дані

Показники	2009 рік	2010 рік	
		План	Факт
Товарна продукція	325295	1326700	1403125
Середньооблікова чисельність ПВП	7346	6250	6241
У т.ч. робітників	5119	4320	4308

Задача 12

Розрахувати: середню кількість відпрацьованих одним робітником-днів, середню тривалість робочого дня, середньорічний виробіток одного робітника, середньоденний виробіток одного робітника. Середньогодинний виробіток одного робітника, відхилення факту від плану у сумі та відсотках на основі даних.

Таблиця 3.32

Вихідні дані

Показники	2010 рік	
	План	Факт
1. Товарна продукція	1326700	1403125
2. Середньооблікове число робітників	4320	4308
3. Кількість відпрацьованих всіма робітниками людино-днів	1006560	703434
4. Кількість відпрацьованих усіма робітниками людино-годин	7951824	5563061

Задача 13

Визначити динаміку податків підприємства у сумі та відсотках на основі вхідних даних.

Таблиця 3.33

Вхідні дані

Найменування показників	Рік	
	Базовий період, грн	Звітний період, грн
Податок на прибуток	30	40
Податок на додану вартість	50	60
Плата на землю	18	18
Податок на воду	12	17
Екологічний податок	10	5

Задача 14

Проаналізувати структуру податків підприємства на основі вхідних даних.

Таблиця 3.34

Вхідні дані

Найменування показників	Рік	
	Базовий період, грн	Звітний період, грн
Податок на прибуток	30	40
Податок на додану вартість	50	60
Плата на землю	18	18
Податок на воду	12	17
Екологічний податок	10	5

ТЕМА 4. АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПРОДУКЦІЇ

4.3 Тестові завдання

1. Фактори, які впливають на прибуток від реалізації продукції:
 - а) зрушення в структурі реалізованої продукції;
 - б) зміна ціни на окремі види продукції;
 - в) зміна обсягу реалізованої продукції;
 - г) зміна ціни на матеріали та сировину.
2. Прибуток це –
 - а) дохід підприємства;
 - б) частина доходу, що залишається після відшкодування усіх витрат;
 - в) виторг від реалізації продукції.
3. За видами діяльності прибуток поділяють на:
 - а) прибуток від реалізації продукції;
 - б) прибуток від інвестиційної діяльності;
 - в) позареалізаційний прибуток.
4. Рентабельність окремого виробу залежить від:
 - а) середньореалізаційної ціни та собівартості;
 - б) прибутку та виторгу від реалізації;
 - в) собівартості та ціни.
5. Рентабельність власного капіталу показує:
 - а) скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. власного робочого капіталу підприємства;
 - б) скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. власного оборотного капіталу підприємства;
 - в) скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. власного капіталу підприємства;
 - г) скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. капіталу підприємства.
5. Зростання рентабельності власного капіталу при одночасному зниженні рентабельності всього капіталу свідчить:
 - а) що зростання частки залученого капіталу опереджає зростання всього капіталу;
 - б) про зростання частки залученого капіталу;
 - в) що зростання частки власного капіталу недостатнє;
 - г) що зростання всього капіталу недостатнє.
6. Рентабельність власного капіталу 15% показує, що:
 - а) 15 коп. чистого прибутку припадає на 1 грн. власного робочого капіталу підприємства;
 - б) 15 коп. чистого прибутку припадає на 1 грн. власного оборотного капіталу підприємства;
 - в) 15 коп. чистого прибутку припадає на 1 грн. власного капіталу підприємства;
 - г) 15 коп. чистого прибутку припадає на 85 коп. капіталу підприємства.
7. До поняття «рентабельність» підприємства входять:
 - а) одержаний підприємством прибуток;

- б) відносний прибуток, який визначається у відсотках до витрат засобів виробництва або капіталу;
 - в) відношення прибутку до середньої вартості основних фондів та оборотних коштів;
 - г) відношення прибутку до ціни товару.
8. Рентабельність реалізованої продукції визначається:
- а) відношенням балансового прибутку до обсягу реалізованої продукції;
 - б) відношенням прибутку від реалізації до виручки від реалізації;
 - в) відношенням балансового прибутку до середньої вартості майна підприємства;
 - г) відношенням балансового прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних коштів.
9. Рентабельність окремих видів продукції визначається:
- а) відношенням прибутку від реалізації окремих видів продукції до їх ціни;
 - б) відношенням прибутку від реалізації до виручки від реалізації;
 - в) відношенням прибутку до собівартості одиниці продукції;
 - г) відношенням балансового прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних коштів.
10. Рентабельність виробничих фондів визначається:
- а) відношенням балансового прибутку до обсягу реалізованої продукції;
 - б) відношенням прибутку від реалізації до виручки від реалізації;
 - в) відношенням балансового прибутку до середньої вартості майна підприємства;
 - г) відношенням прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних коштів.

4.4 Приклади розв'язання задач

Задача 1

Провести аналіз рентабельності виробничих фондів

Таблиця 4.1

Вихідні дані

Показник	Попередній період	Звітний період
1. Дохід від реалізації продукції без ПДВ	24 806	80 300
2. Прибуток від реалізації	8 181	20 221
3. Середня вартість основних виробничих фондів	4 024	4 454
4. Середня вартість матеріальних оборотних коштів	9 571	11 957

Таблиця 4.2

Аналіз рентабельності виробничих фондів

Показник	Попередній період	Звітний період
1 Дохід від реалізації продукції за мінусом ПДВ і акцизного податку	24 806	80 300
2 Прибуток від реалізації	8 181	20 221

3	Середня вартість основних виробничих фондів	4 024	4 454
4	Середня вартість матеріальних оборотних коштів	9 571	11 957
5	Прибуток на 1 грн. реалізованої продукції	0,330	0,252
6	Фондомісткість реалізованої продукції	0,162	0,055
7	Коефіцієнт закріплення МОЗ	0,386	0,150
8	Загальна рентабельність виробничих фондів	60,22	123,52

1. Зміна прибутку на 1 грн. реалізованої продукції:

$$0,252 \div (0,162 + 0,386) \times 100 - 60,22 = 45,98 - 60,22 = -14,24\%$$

2. Зміна фондомісткості РП:

$$0,252 \div (0,055 + 0,386) \times 100 - 45,98 = 57,14 - 45,98 = 11,16\%$$

2. Зміна оборотності МОЗ:

$$123,52 - 57,14 = +66,38\%$$

Загальна зміна рентабельності виробничих фондів:

$$123,52 - 60,22 = 63,3\%$$

Баланс відхилень: $63,3 = 66,38 + 11,16 - 14,24\%$

Задача 2

Провести аналіз рентабельності реалізованої продукції

Таблиця 4.3

Вихідні дані

Показник	Попередній період	Звітний період	Фактична реалізація в базових цінах і собівартість
1. Виручка від реалізації продукції	24 806	80 300	26 578
2. Прибуток від реалізації продукції	8 215	20 521	8 802
3. Рентабельність реалізованої продукції	33,1	25,6	33,12

Зміна структури й асортименту РП:

$$(8 802 \div 26 578) \times 100 - 33,11 = +0,01\%$$

Зміна витрат на виробництво РП:

$$20 521 - (80 300 - 26 578) \div 80 300 \times 100 - 8 802 \div 26 578 \times 100 = 74,47\%$$

$$\frac{20 521 - (80 300 - 26 578)}{80 300} \times 100 - 33,12 = -74,47\%$$

Зміна цін продажів:

$$25,6 - [20 521 - (80 300 - 26 578)] \div 80 300 \times 100 = 25,6 - (-41,35) = 66,95\%$$

Загальне зниження рентабельності РП:

$$25,6 - 33,1 = -7,5\%$$

=

$$66,95 - 74,47 + 0,01 = -7,5\%$$

Розрахувати та проаналізувати рентабельність капіталу

Рентабельність власного капіталу розраховується як відношення прибутку підприємства до середньорічної вартості власного капіталу, показує величину отриманого прибутку в розрахунку на 1 грн. капіталу власників.

Таблиця 4.4

Аналіз рентабельності капіталу

Показники	Минулий звітний період	Звітний період	Відхилення
1. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	33 263	72527	+ 39264
2. Виручка від реалізації продукції) тис. грн.	158017	243853	+ 85836
3. Середньорічна вартість основних засобів, нематеріальних активів, тис. грн.	18448	61563	+ 43115
4. Середньорічний залишок оборотних коштів, тис. грн.	6050	17582	+ 11532
5. Середньорічна вартість капіталу (рядок 3 + рядок 4)	24498	79145	+ 54647
6. Коефіцієнт фондомісткості продукції (рядок 3 ÷ рядок 2)	11,67	25,24	+ 13,57
7. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів (рядок 4 ÷ рядок 2)	3,82	7,21	+ 3,39
8. Прибуток на 1 грн. реалізованої продукції (рядок 1 ÷ рядок 2)	21,05	29,74	+ 8,69
9. Рівень рентабельності капіталу (рядок 1 ÷ рядок 5), %	135,8	91,6	- 44,2

Методом ланцюгових підстановок розрахувати вплив основних чинників на зміну рентабельності:

1. Вплив зміни частки прибутку на 1 грн. реалізованої продукції за допомогою алгоритму:

$$\begin{aligned} & \text{Рядок 8 гр. 2} \div (\text{рядок 6 гр. 1} + \text{рядок 7 гр. 1}) \times 100 \\ & 29,74 \div (11,67 + 3,83) \times 100 = 191,9 \text{ грн.} \\ & 191,9 - 135,8 = 56,1 \% \end{aligned}$$

За рахунок збільшення частки прибутку на 1 грн. реалізованої продукції рівень рентабельності збільшився на 56,1 %.

2. Вплив зміни фондомісткості виробництва за допомогою алгоритму:

$$\begin{aligned} & \text{Рядок 8 гр. 2} \div (\text{рядок 6 гр. 2} + \text{рядок 7 гр. 1}) \times 100 \\ & 29,74 \div (25,24 + 3,82) \times 100 = 102,3 \text{ грн.} \\ & 102,3 - 191,9 = - 89,6\% \end{aligned}$$

За рахунок збільшення фондомісткості виробництва (зниження фондівдачі) рівень рентабельності зменшився на 89,6 %.

3. Вплив зміни тривалості обороту оборотних коштів:

$$91,6 - 102,3 = - 10,7\%$$

За рахунок збільшення коефіцієнта оборотності оборотних коштів рівень рентабельності зменшився на 10,7%.

Таким чином, загальне зниження рентабельності на 44,2 пункту відбулося за рахунок зміни частки прибутку на 1 грн. реалізованої продукції на 56,1 пункту, зміни фондомісткості виробництва на -89,6 пункту, зміни тривалості обороту оборотних коштів на - 10,7 пункту.

$$\begin{aligned} & \text{Баланс відхилень: } - 44,2 = 56,1 - 89,5 - 10,7\% \\ & - 44,2 = - 44,2\% \end{aligned}$$

Задача 3

Таблиця 4.5

Вихідні дані для аналізу впливу факторів на зміну прибутку від реалізації товарної продукції (робіт, послуг), грн.

Показник	За попередній період	Фактична реалізація в базових цінах і собівартості	Фактично за звітний період
1. Виручка від реалізації товарної продукції (робіт, послуг) за мінусом податку на додану вартість і акцизного податку	24806	26578	80300
2. Витрати на виробництво реалізованої продукції (робіт, послуг)	16591	17716	59779
3. Прибуток від реалізації товарної продукції (робіт, послуг)	8215	8802	20521

Порівняно з попереднім періодом прибуток від реалізації товарної продукції (робіт, послуг) збільшився на 12306 грн. (20521 – 8215). Визначимо вплив на цю зміну перелічених вище факторів.

1. Вплив зміни ціни продажу (тарифів): $80300 - 26578 = + 53722$ грн.

2. Зміна витрат на виробництво реалізованої продукції.

При цьому позитивне сальдо свідчить про зменшення прибутку, а негативне – про збільшення: $59779 - 17716 = - 42063$ грн.

3. Зміна обсягу реалізації продукції при змінному асортименті та структурі виготовленої продукції

$$8215 \times \frac{(26578 \div 24806)}{100} \times 100 - 100 = + 583 \text{ грн.}$$

4. Зміна структури та асортименту виготовленої продукції (виконаних робіт, послуг):

$$8802 - 8215 = 587 \text{ грн.}$$

Звідси вплив структури та асортименту продукції:

$$587 - 583 = + 4 \text{ грн.}$$

Узагальнений результат розрахунку впливу факторів має вигляд:

а) зміна цін продажу + 53722 грн.

б) зміна витрат на виробництво реалізованої продукції - 42063 грн.

в) зміна обсягу реалізації продукції + 583 грн.

г) зміна структури та асортименту виготовленої продукції + 4 грн.

Сума відхилень + 12306 грн.

4.5 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

Вихідні дані для аналізу впливу факторів на зміну прибутку від реалізації товарної продукції (робіт, послуг), грн.

Таблиця 4.6

Вихідні дані

Показник	За попередній період	Фактична реалізація в базових цінах і собівартості	Фактично за звітний період
1. Виручка від реалізації товарної продукції (робіт, послуг) за мінусом податку на добавлену вартість і акцизного податку	10000	15000	30000
2. Витрати на виробництво реалізованої продукції (робіт, послуг)	8000	12009	25000
3. Прибуток від реалізації товарної продукції (робіт, послуг)	2009	3000	5000

Задача 2

Розрахувати балансовий прибуток у розрахунку на 1 грн. реалізації продукції, фондомісткість реалізованої продукції, коефіцієнт закріплення матеріальних оборотних засобів, загальна рентабельність виробничих фондів та вплив факторів на основі таких даних

Таблиця 4.7

Вихідні дані для аналізу рентабельності виробничих фондів

Показник	Один. виміру	За попередній період	За звітний період
Виручка від реалізації продукції за вирахуванням податку на додану вартість і акцизного податку	грн.	10000	30000
Балансовий прибуток	грн.	1950	4800
Середня вартість основних виробничих фондів	грн.	5200	5800
Середня вартість матеріальних оборотних засобів	грн.	8200	10300

Задача 3

Розрахувати вплив факторів на основі таких даних:

Таблиця 4.8

Вихідні дані для аналізу рентабельності виробничих фондів

Показник	Одиниця виміру	За попередній період	За звітний період
Виручка від реалізації продукції за вирахуванням податку на додану вартість і акцизного податку	грн.	24806	80300
Балансовий прибуток	грн.	8181	20221
Середня вартість основних виробничих фондів	грн.	4024	4454
Середня вартість матеріальних оборотних засобів	грн.	9571	11957
Балансовий прибуток у розрахунку на 1 грн. реалізації продукції	грн.	0,330	0,252
Фондомісткість реалізованої продукції	грн.	0,162	0,055
Коефіцієнт закріплення матеріальних оборотних засобів	грн.	0,386	0,150
Загальна рентабельність виробничих фондів	грн.	60,22	123,52

ТЕМА 5 АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

5.4 Тестові завдання

1. До поняття «рентабельність» підприємства входять:
 - а) одержаний підприємством прибуток;
 - б) відносний прибуток, який визначається у відсотках до витрат засобів виробництва або капіталу.
 - в) відношення прибутку до середньої вартості основних фондів та оборотних коштів.
 - г) відношення прибутку до ціни товару.
2. Рентабельність реалізованої продукції визначається:
 - а) відношенням балансового прибутку до обсягу реалізованої продукції.
 - б) відношенням прибутку від реалізації до виручки від реалізації.
 - в) відношенням балансового прибутку до середньої вартості майна підприємства.
 - г) відношенням балансового прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних коштів.
3. Рентабельність окремих видів продукції визначається:
 - а) Відношенням прибутку від реалізації окремих видів продукції, до їх ціни.
 - б) Відношенням прибутку від реалізації до виручки від реалізації.
 - в) Відношенням прибутку до собівартості одиниці продукції.
 - г) Відношенням балансового прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних коштів.
4. Рентабельність виробничих фондів визначається:
 - а) Відношенням балансового прибутку до обсягу реалізованої продукції.
 - б) Відношенням прибутку від реалізації до виручки від реалізації.
 - в) Відношенням балансового прибутку до середньої вартості майна підприємства.
 - г) Відношенням прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних коштів.
5. Що таке показник рентабельності матеріальних активів:
 - а) Відношення прибутку до середньої суми матеріальних оборотних коштів.
 - б) Відношення прибутку до середньої суми поточних активів.
 - г) Відношення прибутку до середньої суми грошових коштів та розрахунків.
6. Як обчислюється загальна рентабельність виробництва:
 - а) Відношенням суми балансового прибутку до вартості трудових і матеріальних витрат.
 - б) Відношенням виручки від реалізації до вартості трудових і матеріальних витрат.
 - в) Відношенням вартості балансового прибутку до вартості оборотних коштів у середньому за рік.

г) Відношенням величини прибутку до вартості основних фондів та оборотних коштів у середньому за рік.

7. Які чинники впливають на рентабельність одиниці продукції:

а) Зміна структури асортименту продукції.

б) Зміна обсягу виробництва продукції.

в) Зміна рівня витрат та цін на продукцію.

г) Ваш варіант.

8. Рентабельність капіталу це:

а) Відношення чистого прибутку до середньої величини власного капіталу.

б) Відношення валового прибутку до доходу від реалізації.

в) Різниця між доходом від реалізації та прямими витратами.

9. Ціна виробу за планом – 200 грн., фактично – 270 грн., собівартість за планом – 160 грн., фактично – 200 грн. Приріст рентабельності продукції становив:

а) 25%

б) 35%

в) 40%

г) 75%

10. За даними табл. розрахуйте рентабельність власного капіталу за попередній та звітний періоди, тис. грн.:

Показники	Звітний період	Попередній період
1. Виручка від реалізації	1 100	1 300
2. Прибуток від реалізації	400	350
3. Чистий прибуток	100	120
4. Середня сума власного капіталу	12 000	11 800

а) $100 \div 12\,000$; $120 \div 11\,800$;

б) $1100 \div 12\,000$; $1300 \div 11800$;

в) $400 \div 12000$; $350 \div 11800$

5.5 Приклади розв'язання задач

Задача 1.

Визначити вплив використання кількості верстатів на обсяг товарної продукції.

Таблиця 5.1

Вихідні дані

Показник	План	Факт
1. Обсяг товарної продукції, тис. грн.	1320	1323
2. Кількість верстатів, одиниць	75	80

Таблиця 5.2

Аналіз впливу використання кількості верстатів на обсяг товарної продукції

Показник	План	Факт	Відхилення
1. Обсяг товарної продукції, тис. грн.	1320	1323	+ 3
2. Кількість верстатів, одиниць	75	80	+ 5
3. Середньорічний виробіток одного верстата, грн.	17600	16537,5	- 1062,5

1. Зміна кількості верстатів:

$$5 \times 17,6 \text{ тис. грн.} = 88 \text{ тис. грн.}$$

2. Зміна середньорічного виробітку одного верстата:

$$- 1062,5 \text{ грн.} \times 80 = - 85 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Разом: } 3,0 \text{ тис. грн.}$$

Задача 2

Розрахувати вплив структури реалізованої продукції на суму виручки.

Таблиця 5.3

Вихідні дані

Найменування продукції	Оптова вартість за туб.* млн. грн.	Обсяг реалізованої продукції туб.	
		План	Фактично
А	5,0	5700	4850
В	6,0	5600	5300
С	7,0	2700	3050
Д	7,5	1900	2560

* туб.- тисяча умовних банок

Таблиця 5.4

Розрахувати вплив структури реалізованої продукції на суму виручки

Найменування продукції	Оптова вартість за 1 туб., млн. грн.	Обсяг реалізованої продукції		Товарна продукція в цінах плану, млн. грн.			Зміна виручки за рахунок структури продукції, млн. грн.
		План	Факт	План	Фактично при плановій структурі	Факт	
А	5,0	5700	4850	28500	28250	24250	-4000
В	6,0	5600	5300	33600	33305	31800	-1505
С	7,0	2700	3050	18900	18735	21350	+2615
Д	7,5	1900	2560	14250	14125	19200	+5075
Разом		15900	15760	95250	94415	96600	+2185

Аналізуючи дані табл. 5.4 видно, що рахунок зміни структури продукції виручка від її реалізації збільшилась на 2185 млн. грн. Це свідчить про збільшення питомої ваги більш дорогих виробів С та Д у загальному обсязі продажу.

Звідси коефіцієнт сортності: за планом – 0,833 ($28800 \div 34560$), фактично – 0,908 ($27468 \div 30240$), виконання плану за якістю – 109% ($0,908 \div 0,833$). Середньозважена вартість за планом – 500 тис. грн., фактично – 545 тис. грн., що по відношенню до плану також дорівнює 109%.

5.6 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

Провести аналіз рентабельності виробничих фондів

Таблиця 5.5

Вихідні дані

Показник		Попередній період	Звітний період
1	Дохід від реалізації продукції без ПДВ	24 806	80 300
2	Прибуток від реалізації	8 181	20 221
3	Середня вартість основних виробничих фондів	4 024	4 454
4	Середня вартість матеріальних оборотних коштів	9 571	11 957

Задача 2

Провести аналіз рентабельності реалізованої продукції

Таблиця 5.6

Вихідні дані

Показник	Попередній період	Звітний період	Фактична реалізація в базових цінах і собівартість
1. Виручка від реалізації продукції	24 806	80 300	
2. Прибуток від реалізації продукції	8 215	20 521	
3. Рентабельність реалізованої продукції			

Задача 3

Розрахувати та проаналізувати рентабельність капіталу

Таблиця 5.7

Вихідні дані

Показники	Минулий звітний період	Звітний період	Відхилення
1. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	33 263	72527	
2. Виручка від реалізації продукції), тис. грн.	158017	243853	
3. Середньорічна вартість основних засобів, нематеріальних активів, тис. грн.	18448	61563	
2. Середньорічний залишок оборотних коштів, тис. грн.	6050	17582	
5. Середньорічна вартість капіталу			
6. Коефіцієнт фондомісткості продукції			
7. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів			
8. Прибуток на 1 грн. реалізованої продукції			
9. Рівень рентабельності капіталу			

ТЕМА 6 АНАЛІЗ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

6.12 Тестові завдання

1. Фондовіддача визначається за формулою:
 - а) $\text{Обсяг продукції} \div \text{Середньорічна вартість виробничих основних фондів}$
 - б) $\text{Середньорічна вартість виробничих основних фондів} \div \text{Обсяг продукції}$
 - в) $\text{Балансовий прибуток} \div \text{Середньорічна вартість виробничих основних фондів}$
2. Рівень продуктивності праці визначають показники:
 - а) Фондовіддача, фондомісткість.
 - б) Кількість продукції, виготовленої за одиницю робочого часу.
 - в) Норми виробленої продукції.
3. Назвіть фактори впливу на середньорічний виробіток одного робітника:
 - а) середньогодинний виробіток, кількість відпрацьованих людино-годин робітником;
 - б) середньоденний виробіток одного працівника, обсяг продукції;
 - в) ваш варіант відповіді;
4. Середньорічний виробіток одного робітника аналізується за впливом факторів:
 - а) зміна числа відпрацьованих кожним робітником робочих днів у році;
 - б) зміна середнього денного виробітку одного працівника.
 - в) зміна середньогодинного виробітку одного працівника.
 - г) зміна числа відпрацьованих кожним робітником робочих днів.
5. Фондомісткість визначається за формулою:
 - а) $\text{обсяг продукції} \div \text{середньорічна вартість виробничих основних фондів}$;
 - б) $\text{середньорічна вартість виробничих основних фондів} \div \text{обсяг продукції}$;
 - в) $\text{прибуток} \div \text{середньорічна вартість виробничих основних фондів}$;
6. Між показниками продуктивності праці та трудомісткістю продукції існує:
 - а) обернено пропорційна залежність;
 - б) пряма залежність;
 - в) залежності не існує.
7. Коефіцієнт обороту з прийняття працівників визначається як:
 - а) Кількість працівників, що вибули за власним бажанням та через порушення трудової дисципліни: середньооблікову чисельність.
 - б) Кількість прийнятих працівників: середньооблікову чисельність.
 - в) $\text{Середньооблікову чисельність} : \text{кількість прийнятих працівників}$.
8. Як визначити коефіцієнт екстенсивного використання устаткування :
 - а) $\text{Відношенням обсягу товарної продукції до відпрацьованих машино-верстато-годин}$.

б) Відношенням відпрацьованих машино-верстато-годин до числа одиниць однотипного устаткування.

в) Відношенням фактично відпрацьованого часу одиницею устаткування до планового.

9. Як визначити коефіцієнт інтенсивного використання устаткування :

а) відношенням обсягу товарної продукції до відпрацьованих машино-верстато-годин.

б) відношенням фактично виробленої продукції за верстато-годину до планової.

в) відношенням фактично відпрацьованого часу одиницею устаткування до планового.

10. Якими показниками характеризується технічний стан основних фондів:

а) Коефіцієнтом вибуття.

б) Коефіцієнтом оновлення.

в) Коефіцієнтом зносу, віковим складом.

11. Невикористані можливості підвищення ефективності виробництва за рахунок поліпшення використання ресурсів у наслідок запровадження певних заходів – це...

а) фактори;

б) причини;

в) резерви;

г) явища;

д) всі відповіді невірні.

12. Фондовіддача визначається за формулою:

а) Обсяг продукції ÷ Середньорічна вартість виробничих основних фондів

б) Середньорічна вартість виробничих основних фондів ÷ Обсяг продукції.

в) Балансовий прибуток ÷ Середньорічна вартість виробничих основних фондів.

13. Коефіцієнт стабільності персоналу – це відношення кількості до середньоспискової чисельності персоналу:

а) Прийнятих працівників;

б) Прийнятих і звільнених працівників;

в) Працівників, які працювали весь рік.

14. До соціальних факторів зростання продуктивності праці відносять:

а) Удосконалення методів планування;

б) Створення відповідного морально-психологічного клімату;

в) Удосконалення техніки і технології.

15. Відношення обсягу продукції до середньорічної вартості основних виробничих фондів це:

а) Фондоозброєність;

б) Фондовіддача;

в) Технічна озброєність праці.

16. Відношення вартості всієї випущеної продукції до її вартості за умови, що вся продукція випускається за ціною найвищого сорту:

- а) Коефіцієнт ритмічності;
- б) Коефіцієнт асортиментності;
- в) Коефіцієнт сортності.

17. Якими показниками характеризується ефективність використання матеріальних ресурсів:

- а) Матеріаломісткістю (матеріаловіддачею);
- б) Витратою певного матеріалу на виготовлення конкретного виробу;
- в) Витратою матеріалу на 1 грн. продукції в оптових цінах;
- г) Дотриманням норм витрат матеріалів;
- д). Зниженням матеріаломісткості продукції.

18. Екстенсивне використання матеріальних ресурсів характеризують показники:

- а) Фондовіддача, фондомісткість;
- б) Коефіцієнт змінності, коефіцієнт екстенсивного використання обладнання;
- в) Матеріаломісткість;
- г) Частка матеріалів і сировини в загальному обсязі матеріальних витрат;
- д). Прибуток підприємства.

19. Інтенсивне використання матеріальних ресурсів характеризують показники:

- а) Коефіцієнт змінності;
- б) Фондовіддача;
- в) Матеріаловіддача, матеріаломісткість;
- г) Продуктивність певного виду устаткування;
- д). Коефіцієнт інтенсивного використання устаткування.

20. Мінімальний запас матеріалу визначають за формулою...Він визначається в:

- а) Днях;
- б) Грн;
- в) Кг;
- г) Інших натуральних вимірниках.

21. Матеріаловіддача характеризує:

- а) Вихід продукції на 1 грн. матеріальних витрат;
- б) Процес переносу матеріальних затрат на собівартість продукції, що виготовляється;
- в) Витрати усіх видів матеріальних ресурсів на 1 грн. товарної продукції;
- г) Витрати матеріалів та сировини;

22. Залежно від обсягів виробництва розрізняють витрати:

- а) Змінні та постійні;
- б) Прямі та непрямі;

в) Прості та комплексні.

23. Визначити, які фактори впливають на показник витрат на 1 грн. товарної продукції:

а) Зміна обсягу, структури асортименту випуску продукції, цін на матеріальні ресурси та товарну продукцію;

б) Зміна структури асортименту продукції, зміна рівня витрат окремих видів продукції, зміна цін на виготовлену продукцію;

в) Зміна обсягу товарної продукції, зміна цін на матеріальні ресурси на товарну продукцію.

6.13 Приклади розв'язання задач

Задача 1

Рахунок активу «Готова продукція».

Сальдо на 01.06.2011 становило 800 тис. грн.; на 01.07.2011 – 400 тис. грн. За другий квартал дебетовий оборот становив 2500 тис. грн.; кредитовий – 2300 тис. грн.

Середня тривалість обороту становить $\frac{(800 + 400) \div 2 \times 90}{2300} = 24$ дні, тобто у формі «Готова продукція» активи перебувають у середньому 24 дні (від моменту надходження до моменту вибуття).

Задача 2

Рахунок пасиву «Короткострокові кредити банків».

Сальдо на 01.04.2012 становило 220 тис. грн., на 01.07.2012 – 50 тис. грн. За квартал дебетовий оборот становив 360 тис. грн., кредитовий – 200 тис. грн.

Середня тривалість одного обороту становить $\frac{(220 + 50) \div 2 \times 90}{360} = 34$ днів.

Задача 3

Розрахувати та проаналізувати рентабельність капіталу.

Таблиця 6.3

Вихідні дані

Показники	Минулий звітний період	Звітний період	Відхилення
1. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	33 263	72527	+ 39264
2. Виручка від реалізації продукції (без ПДВ) тис. грн.	158017	243853	+ 85836
3. Середньорічна вартість основних засобів, нематеріальних активів, тис. грн.	18448	61563	+ 43115
4. Середньорічний залишок оборотних коштів, тис. грн.	6050	17582	+ 11532
5. Середньорічна вартість капіталу (рядок 3 + рядок 4)	24498	79145	+ 54647
6. Коефіцієнт фондомісткості продукції (рядок 3 ÷ рядок 2)	11,67	25,24	+ 13,57
7. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	3,82	7,21	+ 3,39

(рядок 4 ÷ рядок 2)			
8. Прибуток на 1 грн. реалізованої продукції (рядок 1 ÷ рядок 2)	21,05	29,74	+ 8,69
9. Рівень рентабельності капіталу (рядок 1 ÷ рядок 5), %	135,8	91,6	- 44,2

Методом ланцюгових підстановок розрахувати вплив основних чинників на зміну рентабельності:

1. Вплив зміни частки прибутку на 1 грн. реалізованої продукції за допомогою алгоритму:

$$\text{Рядок 8 гр. 2} \div (\text{рядок 6 гр. 1} + \text{рядок 7 гр. 1}) \times 100$$

$$29,74 \div (11,67 + 3,83) \times 100 = 191,9$$

$$191,9 - 135,8 = 56,1$$

За рахунок збільшення частки прибутку на 1 грн. реалізованої продукції рівень рентабельності збільшився на 56,1 %.

2. Вплив зміни фондомісткості виробництва за допомогою алгоритму:

$$\text{Рядок 8 гр. 2} \div (\text{рядок 6 гр. 2} + \text{рядок 7 гр. 1}) \times 100$$

$$29,74 \div (25,24 + 3,82) \times 100 = 102,3$$

$$102,3 - 191,9 = - 89,6$$

За рахунок збільшення фондомісткості виробництва (зниження фондівіддачі) рівень рентабельності зменшився на 89,6 %.

3. Вплив зміни тривалості обороту оборотних коштів:

$$91,6 - 102,3 = - 10,7$$

За рахунок збільшення коефіцієнта оборотності оборотних коштів рівень рентабельності зменшився на 10,7%.

Таким чином, загальне зниження рентабельності на 44,2 пункти відбулося за рахунок зміни частки прибутку на 1 грн. реалізованої продукції на 56,1 пункти, зміни фондомісткості виробництва на – 89,6 пункти, зміни тривалості обороту оборотних коштів на – 10,7 пункти.

$$\text{Баланс відхилень: } - 44,2 = 56,1 - 89,5 - 10,7$$

$$- 44,2 = - 44,2$$

Задача 4

Провести аналіз показників оборотності власного капіталу.

Таблиця 6.4

Вихідні дані

Показники	Минулий період	Звітний період	Зміна
1. Виручка від реалізації продукції тис. грн.	158 017	243 853	+85 836
2. Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	24 498	79 145	+54 647
3. Коефіцієнт обороту власного капіталу (ряд.1 ÷ ряд.2) ÷ 100 × 100	6,5	3,08	- 3,42
4. Тривалість обороту власного капіталу (ряд. 2 × 360 ÷ ряд 1), дні	55,8	116,8	+ 61

Висновок: отже, тривалість обороту власного капіталу збільшилась на 61 день, а коефіцієнт обороту власного капіталу зменшився на 3,42 дня.

Чим швидше оборот капіталу, тим більше обсяг виробництва та обсяг реалізації при незмінній сумі капіталу за певний період часу.

Задача 5

Вихідні дані для аналізу сортності наведено в табл. 6.5.

Таблиця 6.5

Вихідні дані					
Сорт	Посортний коефіцієнт	За планом		Фактично	
		Кількість виробів, шт.	Сума, грн.	Кількість виробів, шт.	Сума, грн.
1-й	1,0	630	6300	730	7300
2-й	0,9	180	1620	150	1350
3-й	0,8	90	720	120	960
Разом		900	8640	1000	9610

Виконання плану за сортністю визначається трьома основними способами:

1. Спосіб першосортних одиниць. Посортні коефіцієнти (на підставі посортних знижок) слід помножити на відповідну кількість продукції або показники питомої ваги й одержані суми скласти.

Плановий коефіцієнт сортності дорівнює:

$$K_n = \frac{630 \times 1,0 + 180 \times 0,9 + 90 \times 0,8}{900} = \frac{864}{900} = 0,96.$$

Фактичний коефіцієнт сортності дорівнює:

$$K_\phi = \frac{730 \times 1,0 + 150 \times 0,9 + 120 \times 0,8}{1000} = \frac{961}{1000} = 0,961.$$

Оскільки фактичний показник має величину, більшу за планову, можна зробити висновок, що фактична сортність продукції вища за планову.

2. Спосіб порівняння середньозважених цін. Якщо фактична середньозважена ціна одного виробу більша або дорівнює плановій, план за сортністю вважається виконаним. Це дуже простий спосіб, але він має істотну ваду — його не можна використовувати для розрахунку загального показника підприємства.

Планова ціна виробу: $8640 \div 900 = 9,6$ (грн.).

Фактична ціна виробу: $9610 \div 1000 = 9,61$ (грн.).

Виконані розрахунки свідчать також про виконання плану за сортністю.

3. Спосіб порівняння виконання плану у вартісному та натуральному вимірі. Випередження рівня виконання плану у вартісному вимірі — 111,2% ($9610 \div 8640 \times 100$) порівняно з натуральним — 111,1 — підтверджує факт виконання плану за сортністю.

З наведених вище трьох способів найбільш універсальним є спосіб першосортних одиниць, оскільки він практично виключає вплив зміни асортименту продукції.

Насамкінець виконують розрахунок впливу зміни кількості та якості продукції на обсяг її випуску у вартісному вимірі.

Розрахунок факторів:

1) зміна кількості виробленої продукції

$$(1000 - 900) \times 9,6 = + 960 \text{ (грн.)};$$

2) зміна якості (сортності) продукції

$$(9,61 - 9,6) \times 1000 = + 10 \text{ (грн.)}$$

Разом: + 970 грн.

Перевірка розрахунку: $9610 - 8640 = 970 \text{ (грн.)}$.

Задача 6

Визначити способом ланцюгових підстановок вплив факторів на обсяг товарної продукції.

Таблиця 6.6

Вихідні дані

Показник	План	Факт.
Облікова чисельність, осіб	2402	2796
у тому числі робітників, осіб	1829	2159
Обсяг товарної продукції, тис. грн.	26030	31166

Таблиця 6.7

Аналіз впливу факторів на обсяг товарної продукції

Показник	План	Факт.	Відхилення
Облікова чисельність, осіб	2402	2796	+ 394
у тому числі робітників, осіб	1829	2159	+330
питома вага, %	76,14	77,22	+1,08
Середній виробіток продукції на одного робітника, грн.	14232	14435	+203
Обсяг товарної продукції, тис. грн.	26030	31166	+5136

1. За рахунок збільшення облікової чисельності працівників:

Перша підстановка : $2796 \times 0,7614 \times 14232 = 30300 \text{ тис. грн.}$

ТП = $30300 - 26030 = + 4270 \text{ тис. грн.}$

2. За рахунок зростання питомої ваги робітників:

Друга підстановка: $2796 \times 0,7722 \times 14232 = 30\,728 \text{ тис. грн.}$

ТП = $30728 - 30300 = + 428 \text{ тис. грн.}$

3. За рахунок збільшення середнього виробітку продукції на одного робітника:

Третя підстановка: $2796 \times 0,7722 \times 14435 = 31166 \text{ тис. грн.}$

ТП = $31166 - 30728 = + 438 \text{ тис. грн.}$

Разом: $4270 + 428 + 438 = 5136 \text{ тис. грн.}$

Проаналізувати вплив факторів на зміну прибутку від реалізації товарної продукції (робіт, послуг).

Задача 7

Необхідно розрахувати коефіцієнт оновлення промислово-виробничих фондів і коефіцієнт вибуття:

Таблиця 6.8

Вихідні дані

Вид основних фондів	Наявність на початок року, тис. грн.	Надійшло звітному році, тис. грн.		Вибуло у звітному році, тис. грн.			Наявність на кінець року, тис. грн.
		Всього	У т.ч. введення нових	Всього	В тому числі		
					Ліквідовано	Передано іншим	
Всього	2530	220	170	200	180	20	2550
Промислово-виробничі фонди	1900	200	150	160	140	20	1940
Виробничі фонди	36	-	-	-	-	-	36
Основні фонди невикробничого призначення	630	20	20	40	40	-	610

З аналізу випливає, що загальне зростання основних фондів відбулося за рахунок приросту основних промислово-виробничих фондів (200 із 220). Загалом основні фонди зросли на 20 тис. грн. (2550 – 2530), або на 9,3%. Основні промислово-виробничі фонди зросли на 15,1%. Це спричинило зміни в їхній структурі.

Коефіцієнт оновлення (з попередньої таблиці) промислово-виробничих фондів становить $\frac{200 \times 100}{1940} = 10,3\%$

Коефіцієнт вибуття $\frac{160 \times 100}{1900} = 8,4\%$

Задача 8

Розрахувати процент спрацювання основних фондів на основі таких даних.

Таблиця 6.9

Вихідні дані

Показник	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
Основні фонди	2530	2550
Спрацювання основних фондів	670	740

Таблиця 6.10

Відсоток спрацювання

Показник	На початок року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.
Відсоток спрацювання, %	26,5	28,9

Задача 9

На основі даних необхідно розрахувати коефіцієнт матеріаломісткості, продуктивність устаткування, коефіцієнт змінності, вартість одиниці устаткування, питому вагу машин і устаткування в загальній вартості фондів, фондівіддача

Таблиця 6.11

Вихідні дані

№	Показник	Минулий рік	Звітний рік
1.	Обсяг валової продукції, тис. грн.	1850	2009
2.	Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	2530	2550
3.	Вартість машин і устаткування (на початок і кінець року) тис. грн.	1200	1250
4.	Матеріальні витрати (без витрат по статті «Інші витрати»), тис. грн.	1400	1550
5.	Кількість одиниць встановленого устаткування, од.	746	802
6.	Кількість відпрацьованих машино-змін	970	1125
7.	Продукція за вирахування матеріальних витрат, тис. грн.	1130	1000

Таблиця 6.12

Аналіз фондівіддачі

№	Показник	Минулий рік	Звітний рік	Звітний рік, % до минулого
1	Обсяг валової продукції, тис. грн.	1850	2009	108,11
2	Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн..	2530	2550	100,80
3	Вартість машин і устаткування (на початок і кінець року) тис. грн.	1200	1250	104,17
4	Матеріальні витрати (без витрат по статті «Інші витрати»), тис.грн	1400	1550	110,71
5	Кількість одиниць встановленого устаткування, од.	746	802	107,5
6	Кількість відпрацьованих машино-змін	970	1125	115,98
7	Продукція за вирахування матеріальних витрат, тис. грн.	1130	1000	88,49
8	Коефіцієнт матеріаломісткості	1,64	2,0	121,95
9	Продуктивність устаткування (рядок 7 ÷ рядок 6)	11649,9	8888,9	76,30
10	Коефіцієнт змінності (рядок 6 ÷ рядок 5)	1,3	1,403	107,92
11	Вартість одиниці устаткування (рядок 3 ÷ рядок 5)	1,61	1,56	96,89
12	Питома вага машин і устаткування в загальній вартості фондів (рядок 3 ÷ рядок 2)	47,43	49,02	103,35
13	Фондовіддача (рядок 1 ÷ рядок 2).	0,73	0,78	106,85

6.14 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

Провести аналіз впливу трудових факторів на продуктивність праці:

Таблиця 6.13

Вихідні дані

Показник	За планом	За фактом	Відхилення	% виконання
----------	-----------	-----------	------------	-------------

				плану
1. Товарна продукція, тис. грн.	1200	1100		
2. Кількість працівників, осіб	150	155		
3. З них робітників	105	132		
4. Середньорічний виробіток, грн. б) одного працівника а) одного робітника				
5. Питома вага робітників у складі працівників				

Задача 2

Розрахувати вихідні дані. Провести аналіз впливу факторів на середньорічний виробіток одного робітника. Зробити висновки.

Таблиця 6.14

Вихідні дані

Показник	За планом	За фактом	Відхилення	% виконання плану
1. Товарна продукція, тис. грн.	1200	1400		
2. Кількість працівників, осіб	150	110		
3. З них робітників	130	112		
4. Середньорічний виробіток, грн. б) одного працівника а) одного робітника				
5. Питома вага робітників у складі працівників				
6. Кількість відпрацьованих днів одним робітником	220	210		
7. Тривалість робочого дня	8,0	7,5		
8. Середньоденний виробіток одного робітника	40	45		
9. Середньоденний виробіток одного робітника	5	6		

Задача 4

На підставі даних табл. 6.15 способом ланцюгових підстановок визначити вплив факторів на обсяг товарної продукції:

Таблиця 6.15

Вихідні дані

Показник	План	Факт	Відхилення
Облікова чисельність, осіб	2402	2796	
у тому числі робітників, осіб	1829	2159	
Їхня питома вага, %			
Середній виробіток продукції на одного робітника, грн.	14232	14435	
Обсяг товарної продукції, тис. грн.	26030	31166	

Задача 5

У цеху 100 одиниць устаткування, з них працює у першу зміну 90 од., у другу зміну 50 од. Розрахувати коефіцієнт змінності?

Задача 6

На основі наступних даних зробити аналіз використання виробничої площі підприємства та визначити вплив на випуск продукції зміни виробничої площі і випуску продукції, розрахувати питому вагу площі цехів у загальній площі, та випуск на 1м² площі

Таблиця 6.16

Вихідні дані

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Валова продукція, тис. грн.	1850	20090
Виробнича площа, м ²	28500	29000
Виробнича площа цехів, м ²	26100	26400

Задача 7

Зробити аналіз складу основних фондів на основі вихідних даних

Таблиця 6.17

Склад основних фондів

Склад основних фондів	На початок року	На кінець року
Промислово-виробничі фонди,	1938749	1984294
у т.ч. засоби праці	1083158	1105097
Виробничі основні фонди	34807	34564
Невиробничі основні фонди	121406	120242

Задача 8

Розрахувати: коефіцієнт надходження основних засобів; коефіцієнт вибуття основних засобів; коефіцієнт приросту основних засобів; коефіцієнт зносу основних засобів на початок і кінець року; коефіцієнт придатності основних засобів на початок і кінець року на основі вихідних даних.

Таблиця 6.18

Аналіз основних фондів

Склад основних фондів	Наявність на початок	Надійшло за рік	Вибуло за рік	Наявність на кінець року
Промислово-виробничі фонди,	1938749	66000	20455	1984294
у т.ч. засоби праці	1083158	23000	1061	1105097
Виробничі основні фонди	34807	57	300	34564
Невиробничі основні фонди	121406	56	1220	120242
Всього фондів	2094962			2139100

Задача 9

Необхідно зробити аналіз показників матеріаломісткості продукції на основі даних

Таблиця 6.19

Вихідні дані

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Матеріальні витрати, тис. грн.	80	90
Валова продукція, тис. грн.	1200	1350

Задача 10

Зробити аналіз матеріаломісткості виробу ціною 20 тис. грн. на основі наступних даних

Таблиця 6.20

Вихідні дані

Вид матеріалів	Минулий рік		Фактично	
	Кількість, кг	Ціна, 1 кг, тис. грн.	Кількість, кг	Ціна 1 кг, тис. грн.
Сталь –2	100	0,10	100	0,12
Сталь – 4	200	0,15	150	0,15
Труби сталеві	150	1,5	150	1,4
Кольорові метали	50	2,5	40	2,5
Чорний чавун	500	1,8	600	1,9
Інші матеріали	-	-	-	-
Закуплені напівфабрикати	-	-	-	-
Всього матеріальних витрат	-	-	-	-
Матеріаломісткість виробу	-	-	-	-

ТЕМА 7 АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

7.5 Тестові завдання

1. Аналіз ділової активності підприємства проводять як:
 - а) аналіз показників рентабельності різних видів діяльності.
 - б) аналіз величини накопиченого за період прибутку.
 - в) аналіз показників оборотності.
 - г) аналіз показників фінансового стану.
2. Як впливає збільшення співвідношення між позиковим і власним капіталом підприємства на рівень фінансового левериджу:
 - а) збільшує його;
 - б) зменшує його ;
 - г) ніяк не впливає.
3. Як залучення в оборот підприємства позикових коштів впливає на рентабельність власного капіталу:
 - а) зменшує;
 - б) збільшує;
 - г) результат залежить від співвідношення економічної рентабельності підприємства і ставки залучених коштів.
4. До довгострокового капіталу відносять:
 - а) власний капітал;
 - б) власний капітал та довгострокові зобов'язання;
 - в) довгострокові зобов'язання.
5. Коефіцієнт обороту з прийняття працівників визначається як:
 - а) кількість вибулих працівників за власним бажанням та через порушення трудової дисципліни ÷ Середньооблікову чисельність.
 - б) кількість прийнятих працівників ÷ Середньооблікову чисельність.
 - в) середньооблікову чисельність ÷ Кількість прийнятих працівників.
6. Як визначити коефіцієнт екстенсивного використання устаткування :
 - а) відношенням обсягу товарної продукції до відпрацьованих машино-верстато-годин.
 - б) відношенням відпрацьованих машино-верстато-годин до числа одиниць однотипного устаткування.
 - в) відношенням фактично відпрацьованого часу одиницею устаткування до планового.
7. Коефіцієнт оборотності активів це:
 - а) показник, який показує скільки разів актив «обернувся».
 - б) теж саме, що і період обороту.
 - в) кількість днів, протягом яких гроші «зв'язані» у даному виді активів.
 - г) кількість етапів послідовного переходу грошей у циклі капіталу.
8. Аналіз ділової активності підприємства проводять як:
 - а) аналіз показників рентабельності різних видів діяльності.
 - б) аналіз величини накопиченого за період прибутку.
 - в) аналіз показників оборотності.
 - г) аналіз показників фінансового стану.

9. Коефіцієнт оборотності активів пов'язаний з показниками прибутковості:

- а) прямо пропорційно.
- б) лінійно.
- в) не пов'язані між собою.
- г) не прямо пропорційно.

7.6 Приклади розв'язання задач

Задача 1

Зробити розрахунок впливу цих факторів на зміну рівня ROE на підставі даних табл. 7. 1

Таблиця 7.1

Вихідні дані

Показник	Минулий період	Звітний період
Загальна сума бруто-прибутку, тис. грн..	18 500	20 000
Чистий прибуток, тис. грн.	11 800	12650
Частка чистого прибутку в загальній сумі бруто-прибутку до виплати відсотків і податків	0,6378	0,6325
Загальна середньорічна сума капіталу, тис. грн.	40000	50000
У тому числі власного капіталу, тис. грн.	21880	25975
Рентабельність сукупного капіталу, %	46,25	40,0
Мультиплікатор капіталу	1,828	1,925
Рентабельність власного капіталу після сплати податків і відсотків,%	53,93	48,70

Загальна зміна рентабельності власного капіталу:

$$\Delta ROE_{\text{заг}} = ROE_1 - ROE_0 = 48,70 - 53,93 = -5,23 \%,$$

у тому числі за рахунок зміни:

– частки чистого прибутку в загальній сумі бруто-прибутку:

$$\Delta ROE_{\text{ччп}} = \Delta \text{Ч}_{\text{чп}} \times \text{ВЕР}_0 \times \text{МК}_0 = (0,6325 - 0,6378) \times 46,25 \times 1,828 = -0,45\%;$$

- рентабельності сукупного капіталу:

$$\Delta ROE_{\text{ВЕР}} = \text{ЧЧП} \times \text{ВЕР}_0 \times \text{МК}_0 = 0,6325 \times (40,0 - 46,25) \times 1,828 = -7,23\%;$$

– мультиплікатора капіталу:

$$\Delta ROE_{\text{МК}} = \text{ЧЧП}_1 \times \text{ВЕР}_1 \times \Delta \text{МК} = 0,6325 \times 40,0 \times (1,925 - 1,828) = +2,45 \, \%.$$

Задача 2

Розрахувати та проаналізувати рентабельність власного капіталу

Таблиця 7.2

Вихідні дані

Показники	Минулий період	Звітний період	Відхилення
1. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	33 263	72527	+ 39264
2. Виручка від реалізації продукції (без ПДВ) тис. грн.	158017	243853	+ 85836
3. Середньорічна вартість основних засобів, нематеріальних активів, тис. грн.	18448	61563	+ 43115

4. Середньорічний залишок оборотних коштів, тис. грн.	6050	17582	+ 11532
5. Середньорічна вартість капіталу (рядок 3 + рядок 4)	24498	79145	+ 54647
6. Коефіцієнт фондомісткості продукції (рядок 3 ÷ рядок 2)	11,67	25,24	+ 13,57
7. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів (рядок 4 ÷ рядок 2)	3,82	7,21	+ 3,39
8. Прибуток на 1 грн. реалізованої продукції (рядок 1 ÷ рядок 2)	21,05	29,74	+ 8,69
9. Рівень рентабельності капіталу (рядок 1 ÷ рядок 5), %	135,8	91,6	- 44,2

Методом ланцюгових підстановок розрахувати вплив основних чинників на зміну рентабельності:

1. Вплив зміни частки прибутку на 1 грн. реалізованої продукції за допомогою алгоритму:

$$\begin{aligned} & \text{Рядок 8 гр.2} \div (\text{рядок 6 гр.1} + \text{рядок 7 гр. 1}) \times 100 \\ & 29,74 \div (11,67 + 3,83) \times 100 = 191,9 \\ & 191,9 - 135,8 = 56,1 \end{aligned}$$

За рахунок збільшення частки прибутку на 1 грн. реалізованої продукції рівень рентабельності збільшився на 56,1 %.

2. Вплив зміни фондомісткості виробництва за допомогою алгоритму:

$$\begin{aligned} & \text{Рядок 8 гр. 2} \div (\text{рядок 6 гр. 2} + \text{рядок 7 гр.1}) \times 100 \\ & 29,74 \div (25,24 + 3,82) \times 100 = 102,3 \\ & 102,3 - 191,9 = - 89,6 \end{aligned}$$

За рахунок збільшення фондомісткості виробництва (зниження фондівіддачі) рівень рентабельності зменшився на 89,6 %.

3. Вплив зміни тривалості обороту оборотних коштів:

$$91,6 - 102,3 = - 10,7$$

За рахунок збільшення коефіцієнта оборотності оборотних коштів рівень рентабельності зменшився на 10,7%.

Таким чином, загальне зниження рентабельності на 44,2 пункти відбулося за рахунок зміни частки прибутку на 1 грн. реалізованої продукції на 56,1 пункти, зміни фондомісткості виробництва на -89,6 пункти, зміни тривалості обороту оборотних коштів на - 10,7 пункти.

$$\begin{aligned} & \text{Баланс відхилень: } - 44,2 = 56,1 - 89,5 - 10,7 \\ & - 44,2 = - 44,2 \end{aligned}$$

Задача 3

Провести аналіз показників оборотності власного капіталу.

Таблиця 7.3

Вихідні дані

Показники	Минулий період	Звітний період	Зміна
1. Виручка від реалізації продукції	158 017	243 853	+85 836

2. Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн..	24 498	79 145	+54 647
3. Коефіцієнт обороту власного капіталу (ряд.1 ÷ ряд.2) ÷ 100 × 100	6,5	3,08	- 3,42
4. Тривалість обороту власного капіталу (ряд. 2 × 360 ÷ ряд 1), дні	55,8	116,8	+ 61

Отже, тривалість обороту власного капіталу збільшилась на 61 день, а коефіцієнт обороту власного капіталу зменшився на 3,42 дня.

7.7 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

Джерела інформації: Баланс, Звіт про фінансові результати.

За даними Балансу проаналізувати динаміку структури власного капіталу.

Таблиця 7.4

Джерела капіталу	Вихідні дані Станом на:			Структура, %		
	початок звітної періоду	кінець звітної періоду	Зміна	початок звітної періоду	кінець звітної періоду	Зміна
Зареєстрований капітал						
Капітал у дооцінках						
Додатковий капітал						
Резервний капітал						
Нерозподілений прибуток						
Неоплачений капітал						
Вилучений капітал						
Разом:						

Зробити висновки.

Задача 2

За даними табл. провести аналіз руху власного капіталу

Таблиця 7.5

Показник	Вихідні дані							
	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Разом
1. Залишок на початок року								
2. Надходження								
3. Використання								
4. Залишок на кінець року								
5. Абсолютна зміна залишків								
6. Коефіцієнт надходження капіталу (ряд. 2 ÷ ряд. 4)								

7. Коефіцієнт використання капіталу (ряд. 3 ÷ ряд 1)								
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Звернути увагу на співвідношення коефіцієнтів надходження та використання капіталу. Якщо коефіцієнт надходження більше коефіцієнта використання, то це означає, що на підприємстві нарощується власний капітал і навпаки.

Задача 3

Провести аналіз показників оборотності власного капіталу.

Таблиця 7.6

Вихідні дані

Показники	Минулий період	Звітний період	Зміна
1. Виручка від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн.	158 017	243 853	
2. Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	24 498	79 145	
3. Коефіцієнт обороту власного капіталу			
4. Тривалість обороту власного капіталу, дні			

Висновок.

ТЕМА 8 АНАЛІЗ ОБОРОТНОСТІ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ

8.3 Тестові завдання

1. До найменш ліквідних оборотних активів підприємства відносяться:
 - а) Дебіторська заборгованість підприємства.
 - б) Дебіторська заборгованість покупців за реалізовану продукцію.
 - в) Дебіторська заборгованість покупців за отримані аванси.
 - г) Дебіторська заборгованість у вигляді отриманих векселів.
2. Коефіцієнт оборотності активів це:
 - а) Показник, який показує скільки разів актив «обернувся».
 - б) Теж саме, що і період обороту.
 - в) Кількість днів, протягом яких гроші «зв'язані» у даному виді активів.
 - г) Кількість етапів послідовного переходу грошей у циклі капіталу.
3. Аналіз ділової активності підприємства проводять як:
 - а) Аналіз показників рентабельності різних видів діяльності.
 - б) Аналіз величини накопиченого за період прибутку.
 - в) Аналіз показників оборотності.
 - г) Аналіз показників фінансового стану.
4. Коефіцієнт оборотності активів пов'язаний з показниками прибутковості:
 - а) Прямо пропорційно.
 - б) Лінійно.
 - в) Не пов'язані між собою.
 - г) Не прямо пропорційно.
5. Визначити правильне зіставлення показника фінансової звітності (оцінка товарно-матеріальних запасів ТМЗ) та дебіторської заборгованості з його формулою.

Показники:

 1. Коефіцієнт оборотності ТМЗ.
 2. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.
 3. Коефіцієнт валового прибутку.
 4. Коефіцієнт чистого прибутку.

Формули:

 - а) $\text{Сума валового прибутку} \div \text{Сума чистого доходу від реалізації}$.
 - б) $\text{Сума чистого прибутку} \div \text{Сума чистого доходу}$.
 - в) $\text{Чистий дохід від реалізації} \div \text{Середня вартість ТМЗ}$.
 - г) $\text{Чистий дохід від реалізації} \div \text{Середня вартість дебіторської заборгованості}$.

Відповіді:

 - А. 1В, 2Г, 3А, 4Б.
 - Б. 1В, 2А, 3Б, 4Г.
 - В. 1Б, 2Г, 3Б, 4А.
 - Г. 1Г, 2В, 3А, 4Б.
6. Назвіть три способи вимірювання оборотності оборотних коштів:

- а) Визначення числа оборотів, які здійснюють оборотні кошти за аналізований період, визначення коефіцієнта закріплення оборотних коштів, визначення швидкості обороту оборотних коштів.
- б) Визначення прибутку, рентабельності виробництва.
- в) Визначення рівня віддачі оборотних коштів, дебіторської заборгованості, ТМЗ.
- г) Ваш варіант відповіді.

7. Число оборотів, що здійснюють оборотні кошти за аналізований період визначається:

- а) $\text{Обсяг реалізації} \div \text{середня вартість оборотних коштів}$.
- б) $\text{Середня вартість оборотних коштів} \div \text{обсяг реалізації}$.
- в) $(\text{Середня вартість оборотних коштів} \times \text{число календарних днів в аналізованому періоді}) \div \text{Обсяг реалізації}$.

8. Коефіцієнта закріплення оборотних коштів визначається:

- а) $\text{Обсяг реалізації} \div \text{середня вартість оборотних коштів}$.
- б) $\text{Середня вартість оборотних коштів} \div \text{обсяг реалізації}$.
- в) $(\text{Середня вартість оборотних коштів} \times \text{число календарних днів в аналізованому періоді}) \div \text{Обсяг реалізації}$.

9. Швидкість обороту оборотних коштів визначається :

- а) $\text{Обсяг реалізації} \div \text{середня вартість оборотних коштів}$.
- б) $\text{Середня вартість оборотних коштів} \div \text{обсяг реалізації}$.
- в) $(\text{Середня вартість оборотних коштів} \times \text{число календарних днів в аналізованому періоді}) \div \text{Обсяг реалізації}$.

10. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості визначається:

- а) $\text{Дохід від реалізації} \div \text{Середня вартість дебіторської заборгованості за період}$.
- б) $\text{Середня вартість дебіторської заборгованості за період} \div \text{дохід від реалізації}$.
- в) $\text{Собівартість реалізованої продукції, (робіт, послуг)} \div \text{середня вартість дебіторської заборгованості за період}$.
- г) $\text{Середня вартість дебіторської заборгованості за період} \div \text{собівартість реалізованої продукції, (робіт, послуг)}$

8.4 Приклади розв'язання задач

Задача 1

Провести аналіз оборотності оборотних коштів за звітний період.

Таблиця 8.1

Вихідні дані

Показник	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
1. Виручка від реалізації, тис. грн.	58 000	63 000	5 000
2. Кількість днів аналізованого періоду	360	360	-
3. Одноденна виручка, тис. грн.	161,11	175,00	13,89
4. Середній залишок оборотних засобів, тис. грн.	5 133	5 207	74

5. Оборотність оборотних засобів, днів (рядок 4 × рядок 2 ÷ рядок 1)	31,86	29,75	- 2,1
6. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів, кількість оборотів (рядок 1 ÷ рядок 4)	11,30	12,10	0,80
7. Коефіцієнт завантаження засобів в обороті, (рядок 4 ÷ рядок 1)	8,85	8,27	- 0,58

Оборотність оборотних засобів за рік прискорилась на 2,1 дня
(29,75 – 31,86 = - 2,11)

це призвело до:

а) збільшення коефіцієнта оборотності коштів на 0,8 обороту
(12,10 – 11,30 = 0,8)

б) зниження коефіцієнта завантаження коштів в обороті на 0,58 коп.
(8,27 – 8,85 = - 0,58)

На зміну оборотності оборотних коштів впливають чинники:

– зміна обсягу виручки від реалізації продукції, визначається за формулою:

Середній залишок оборотних коштів за минулий рік

Одноденна виручка за звітний рік – Оборотність оборотних засобів за минулий рік
прискорилась на 2,5 дня

(5133 ÷ 175 – 31,8 = -2,5 дня)

– зміна середнього залишку оборотних коштів, визначається за формулою:

Зміна середнього залишку

Збільше Фактичну одноденну виручку 74 тис. грн.
уповільнила оборотність оборотних коштів на 0,4 дня
74 ÷ 175 = 0,4 дня

Разом: – 2,5 + 0,4 = -2,1 дня.

Задача 2

Підприємство купує сировину та матеріали в кредит на 1,5 місяця, тримає на складі впродовж 1 місяця, а після цього пускає їх у виробництво. Виробничий цикл дуже короткий, однак готова продукція перед реалізацією зберігається на складі ще 1 місяць. Строк кредиту для дебіторів 2 місяці.

Період обороту грошових коштів складає:

1. Період оборотності запасів сировини та матеріалів – 1,0.
2. Мінус кредит постачальників (1,5).
3. Період оборотності готової продукції 1,0.
4. Строк кредиту для дебіторів 2,0.
5. Період обороту коштів 2,5.

Таким чином, між перерахуванням грошей за сировину, матеріали та одержанням грошей від дебіторів минає 2,5 місяця.

Період обороту грошових коштів можна розрахувати. Наприклад, підприємство купує сировину та матеріали 1 січня, тоді оборот коштів складає:

1. Закупівля сировини та матеріалів – 1 січня
2. Передача матеріалів у виробництво через 1 місяць – 1 лютого
3. Розрахунок з постачальниками (1,5 міс .після набуття) – 15 лютого
4. Продаж готової продукції (через 1 місяць з моменту запуску у виробництво) – 1 березня.
5. Надходження грошей від дебіторів – 1 травня.

Таким чином, період обороту коштів становить 2,5 місяця – починаючи з 15 лютого, коли були сплачені гроші постачальникам і закінчуючи 1 травня, коли надійшли гроші від дебіторів.

Період обороту грошей можна визначити за даними форми 1 «Баланс підприємства» і форми 2 «Звіт про фінансові результати».

1. Обсяг реалізованої продукції	– 180 000
2. Дебітори	– 75 000
3. Запаси	– 30 000
4. Кредитори	– 45 000

Виходячи з наведених даних, період обігу грошових засобів складає:

1. Період оборотності запасів:

$$30\,000 \div 180\,000 \times 12 = 2 \text{ місяця}$$
2. Період інкасації боргу:

$$75\,000 \div 180\,000 \times 12 = 2,5 \text{ місяця}$$
3. Період оборотності:

$$45\,000 \div 180\,000 \times 12 = 3 \text{ місяця}$$

Таким чином:

- період оборотності запасів – 2 місяця;
- період оборотності кредиторської заборгованості – 3 місяця;
- період інкасації боргу – 2,5 місяця;
- період обороту засобів – 1,5 місяця.

Підприємство розраховується з постачальниками, коли мине 1 місяць з моменту продажу запасів, оскільки період оборотності запасів складає 2 місяця, а строк кредиту 3 місяця.

Задача 3

Визначити тривалість обороту запасів.

Таблиця 8.2

Вихідні дані

Показники	Попередній період	Звітний період	Відхилення
Середні залишки виробничих запасів, тис. грн.	7 550	9 715	2 165
Сума використаних запасів, тис. грн.	36 240	49 960	13 720
Дні періоду	360	360	-
Тривалість обороту запасів, дні	75	70	- 5

Таким чином, на підприємстві спостерігається скорочення тривалості обороту запасів, що є позитивним фактором та свідчить про збільшення ділової активності підприємства.

Задача 4

Провести факторний аналіз тривалості обороту капіталу.

Таблиця 8.3

Вихідні дані

Показники	Попередній період	Звітний період	Відхилення
Дохід від реалізації продукції, тис. грн.	69 000	99 935	+ 30 935
Середньорічна вартість сукупного капіталу, тис. грн., в тому числі:	34 500	42 500	+8 000
Оборотного капіталу	20 700	27 760	+ 7 060
Питома вага оборотних активів в загальній сумі вартості капіталу	0,6	0,653	+0,053
Коефіцієнт оборотності сукупного капіталу, в тому числі:	2,0	2,35	+0,35
Оборотного капіталу	3,33	3,60	+0,27
Тривалість обороту сукупного капіталу	180	153	-27
Оборотного капіталу	108	100	-8

Таким чином, на підприємстві тривалість обороту сукупного капіталу зменшилась на 27 днів, а коефіцієнт оборотності відповідно збільшився на 0,35 дня.

Методом ланцюгових підстановок проводиться розрахунок факторів, які вплинули на показники: структура капіталу, швидкість оборотну оборотного капіталу.

8.5 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

Проаналізувати динаміку та структуру оборотних коштів

Таблиця 8.4

Вхідні дані

Вид оборотних засобів	Наявність, тис. грн.			Структура, %		
	На початок періоду	На кінець періоду	Відхилення	На початок періоду	На кінець періоду	Відхилення
Загальна сума оборотних засобів, в тому числі:	28 000	38 000		100	100	
Грошові кошти	3 440	4 045				
Поточні фінансові інвестиції	1 600	1 460				
Забезпечена векселями	3100	4 250				
Запаси, в тому числі:	14 745	20 095				
Сировина та матеріали	10 000	13 500				
Незавершене виробництво	2 420	2 750				

Готова продукція	2 125	3 545				
Витрати майбутніх періодів	200	300				
За участю в операційному процесі:						
Дебіторська заборгованість, в тому числі:	6 615	10 350				
В сфері виробництва	14 745	20 095				
В сфері обігу	13 255	17 905				
За ступенем ризику вкладення:						
Мінімального	5 040	5 505				
Малого	21 530	30 520				
Високого	1 430	1 975				

Задача 2

Підприємство купує сировину та матеріали в кредит на 1,5 місяця, тримає на складі впродовж 1 місяця, а після цього пускає їх у виробництво. Виробничий цикл дуже короткий, однак готова продукція перед реалізацією зберігається на складі ще 1 місяць. Строк кредиту для дебіторів 2 місяці.

Період обороту грошових коштів складає:

1. Період оборотності запасів сировини та матеріалів – 1,0.
2. Мінус кредит постачальників (1,5).
3. Період оборотності готової продукції 1,0.
4. Строк кредиту для дебіторів 2,0.
5. Період обороту коштів 2,5.

Задача 3

За даними табл. провести факторний аналіз оборотності оборотних засобів за звітний період підприємства:

Таблиця 8.5

Вхідні дані

Показник	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
1. Виручка від реалізації, тис. грн.	58 000	63 000	
2. Кількість днів аналізованого періоду	360	360	
3. Одноденна виручка, тис. грн.	161,11	175,00	
4. Середній залишок оборотних засобів, тис. грн.	5 133	5 207	
5. Оборотність оборотних засобів, днів			
6. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів, кількість оборотів			
7. Коефіцієнт завантаження засобів в обороті			

ТЕМА 9 ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

9.5 Тестові завдання

1. Метою аналізу зовнішньоекономічної діяльності є:

- а) економічні результати зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- б) інвестиційна діяльність зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- в) фінансовий менеджмент підприємства;
- г) наслідкові зв'язки процесів зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

2. Завданнями зовнішньоекономічної діяльності є:

- а) оцінка результатів ЗЕД підприємства з виконання бізнес-планів;
- б) характеристика досягнутих кількісних і вартісних рівнів експорту, реекспорту й імпорту товарів (послуг), оцінка їх динаміки;
- в) оцінка ступеню і якості виконання зобов'язань за експортними, реекспортними і імпортними операціями;
- г) оцінка раціональності використання коштів для здійснення зовнішньоекономічних зв'язків;
- д) аналіз фінансових результатів, фінансового стану і рентабельності підприємств, що здійснюють ЗЕД.
- є) правильна відповідь а,б

3. Імпорт товару споживання є вигідним якщо імпортний дохід:

- а) перевищує накладні витрати;
- б) перевищує організаційні витрати;
- в) не перевищує накладні витрати;
- г) перевищує імпортні витрати.

4. Число оборотів, що здійснюють оборотні кошти за аналізований період визначається:

- а) $\text{обсяг реалізації} \div \text{середня вартість оборотних коштів}$.
- б) $\text{середня вартість оборотних коштів} \div \text{обсяг реалізації}$.
- в) $(\text{середня вартість оборотних коштів} \times \text{число календарних днів в аналізованому періоді}) \div \text{обсяг реалізації}$.

5. Коефіцієнта закріплення оборотних коштів визначається:

- а) $\text{обсяг реалізації} \div \text{середня вартість оборотних коштів}$.
- б) $\text{середня вартість оборотних коштів} \div \text{обсяг реалізації}$.
- в) $(\text{середня вартість оборотних коштів} \times \text{число календарних днів в аналізованому періоді}) \div \text{обсяг реалізації}$.

6. Швидкість обороту оборотних коштів визначається :

- а) $\text{обсяг реалізації} \div \text{середня вартість оборотних коштів}$;
- б) $\text{середня вартість оборотних коштів} \div \text{обсяг реалізації}$;
- в) $(\text{середня вартість оборотних коштів} \times \text{число календарних днів в аналізованому періоді}) \div \text{обсяг реалізації}$;

7. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості визначається:

- а) дохід від реалізації ÷ середня вартість дебіторської заборгованості за період;
 б) середня вартість дебіторської заборгованості за період ÷ дохід від реалізації;
 в) собівартість реалізованої продукції,(робіт, послуг) ÷ середня вартість дебіторської заборгованості за період;
 г) середня вартість дебіторської заборгованості за період ÷ собівартість реалізованої продукції,(робіт, послуг).

9.6 Приклади розв'язання задач

Задача 1

Товар вартістю 1 000 млн. грн. куплений на умовах: 20% вартості товару погашається відразу після постачання; 80% - у кредит за 4 роки з погашенням щорічно.

Таблиця 9.1

Вихідні дані

Частини кредиту $\sum K$	Терміни погашення $\bar{T}$	Обсяг кредитування $\sum k \times T$
200	через 1 рік	200
200	через 2 роки	400
200	через 3 роки	600
200	через 4 роки	800
$\sum K = 800$	$\bar{T} = \frac{2000}{800} = 2,5 \text{ года}$	$\sum k \times T = 2000$

Задача 2

Провести аналіз оборотності засобів в експортних операціях

Таблиця 9.2

Вихідні дані

Показник	Базовий період (квартал)			Звітний період (квартал)			Відхилення		
	разом	у т.ч.		разом	у т.ч.		по всьому обороті	у т.ч.	
		за товарами	в розрахунках		за товарами	в розрахунках		за товарами	в розрахунках
Середній залишок засобів, млн. грн.	4 500	3 167	1 333	5 667	3 917	1 750	+1 167	+750	+417
Середня тривалість одного обороту, днів	33,7	23,7	10,0	39,2	27,1	12,1	+5,5	+3,4	+2,1
Собівартість реалізованих товарів, млн. грн.	12000			13000			+1 000		

Вкладення в операції збільшилися на 1 167 млн. грн. через зміну обсягу реалізації товарів та скорочення швидкості обороту.

Методом ланцюгових підстановок визначаємо:

1) за рахунок зміни обсягу реалізації вкладення збільшилися на 373 млн. грн.

$$\frac{13000 \times 33,7}{90} - \frac{12000 \times 33,7}{90} = +373$$

2) за рахунок скорочення оборотності засобів вкладення збільшилися на 794 млн. грн.

$$\frac{13000 \times 39,2}{90} - \frac{13000 \times 33,7}{90} = +794$$

Задача 3

На підставі даних цієї таблиці знайдемо суму умовно-постійних і умовно-змінних витрат за кожним видом продукції. Норми затрат сировини на виробництво одиниці продукції.

Таблиця 9.3

Вихідні дані

Вид виробів	Норма затрат сировини на виробництво одиниці продукції				
	Деревини, м ³	Цегли, тис. шт.	Цементу, т	Піску, т	Шиферу, м ²
А	0,1	4,0	0,5	1,5	18
Б	3,0	12,0	2,0	6,0	40,0
Наявні ресурси	1035	5400	900	2520	20000

$$r(A) = \frac{3520 \times 10 - 2500 \times 13}{13 - 10} = 900 \text{ грн.}$$

Змінні витрати становитимуть:

1-ша половина періоду – 2500-900=1600 грн.

2-га половина періоду – 3520-900=2620 грн.

Середня за період – 2110 грн.

$$r(B) = \frac{34025 \times 18 - 37300 \times 15}{18 - 15} = 17650 \text{ грн.}$$

Змінні витрати становитимуть:

1-ша половина періоду – 34025-17650=16375 грн.

2-га половина періоду – 37300 – 17650 = 19650 грн.

Середня за період – 18021,5 грн.

Тобто середня величина постійних і змінних витрат за місяць складатиме:

Продукція А:

постійні – 900 грн.

змінні – 2110 грн.

Продукція В :

постійні – 17650 грн.

змінні – 18021,50 грн.

Визначимо змінні витрати на одиницю продукції:

продукція А: змінні витрати на річний випуск продукції дорівнюють

$2110 \times 12 = 25320$ грн., на одиницю продукції – $25320 \div 137 = 184,82$ грн.

продукція В: змінні витрати на річний випуск продукції дорівнюють 216258,78, на одиницю продукції – 1097,76 грн.

постійні витрати на одиницю продукції перебувають у пропорційній залежності від зарплати основних робітників.

Задача 4

Товар вартістю 4 тис. грн. куплено на таких умовах: 20% вартості товару сплачується відразу після його поставки; 80% – у кредит на чотири роки з погашенням щороку рівної частки.

Таблиця 9.4

Частина кредиту (K_i), тис. грн.	Строк погашення (T_i)	Обсяг кредитування ($K_i \times T_i$) тис. грн.
800	через 1 рік	800
800	через 2 роки	1600
800	через 3 роки	2400
800	через 4 роки	3200
$\sum K$	$T = \frac{8000}{3200} = 2,5 \text{ роки}$	$\sum (K_i \times T_i) = 8000$

9.7 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

Товар вартістю 1 000 млн. грн. куплений на умовах: 20% вартості товару погашається відразу після постачання; 80% – у кредит за 4 роки з погашенням щорічно рівної частини.

Таблиця 9.5

Вихідні дані

Частини кредиту $\sum K$	Терміни погашення $\bar{T}$	Обсяг кредитування $\sum k \times T$
200	через 1 рік	200
200	через 2 роки	400
200	через 3 роки	600
200	через 4 роки	800

Задача 2

Провести аналіз оборотності засобів в експортних операціях

Таблиця 9.6

Вихідні дані

Показник	Базовий період (квартал)			Звітний період (квартал)			Відхилення		
	разом	у т.ч.		разом	у т.ч.		по всьому обороті	у т.ч.	
		по това- рам	в розра- хунках		по това- рам	в розра- хунках		по това- рам	в розра- хунках
Середній залишок засобів, млн. грн.	4 500	3 167	1 333		3 917	1 750			
Середня тривалість одного	33,7	23,7	10,0		27,1	12,1			

обороту, днів									
Собівартість реалізованих товарів, млн. грн.	12000								

Задача 3

На підставі даних цієї таблиці знайдемо суму умовно-постійних і умовно-змінних витрат за кожним видом продукції. Норми затрат сировини на виробництво одиниці продукції

Таблиця 9.7

Вихідні дані

Вид виробів	Норма затрат сировини на виробництво одиниці продукції				
	Деревини, м ³	Цегли, тис. шт.	Цементу, т	Піску, т	Шиферу, м ²
А	0,1	4,0	0,5	1,5	18
Б	3,0	12,0	2,0	6,0	40,0
Наявні ресурси	1035	5400	900	2520	20000

ТЕМА 10. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

10.5 Тестові завдання

1. Інвестиційний проект може мати:
 - а) лише одну внутрішню норму доходності;
 - б) декілька значень внутрішньої норми доходності;
 - в) три норми доходності.
2. Строк окупності визначається:
 - а) грошовими потоками від проекту та капітальними вкладеннями на проект;
 - б) дисконтованими грошовими надходженнями від проекту та капітальними витратами;
 - в) дисконтованими грошовими притоками та відтоками.
3. Індекс доходності інвестицій характеризує:
 - а) віддачу проекту на вкладені кошти;
 - б) перевищення абсолютного доходу від інвестицій над дисконтованим доходом;
 - в) віддачу інвестора за його ризик.
4. Грошовий потік складається з:
 - а) прибутку від інвестицій;
 - б) доходу від інвестицій;
 - в) прибутку та суми амортизаційних відрахувань;
 - г) прибутку за вирахуванням суми податків.
5. Чистим грошовим потоком називається:
 - а) дисконтовані притоки грошових коштів;
 - б) різниця між дисконтованими грошовими притоками та дисконтованими грошовими відтоками за певний період часу;
 - в) різниця між грошовими притоками та грошовими відтоками за певний період часу.
6. Ліквідність та платоспроможність залежать від:
 - а) того, як швидко кошти закладені в поточні активи, перетворюються в реальні гроші;
 - б) того, як швидко приймається рішення про інвестиції;
 - в) операційного та фінансового циклів підприємства.
7. Поточна вартість грошей представляє собою суму:
 - а) майбутніх грошових надходжень, приведених до минулого моменту часу з врахуванням певної процентної ставки;
 - б) майбутніх грошових надходжень, приведених до теперішнього моменту часу;
 - в) майбутніх грошових надходжень, приведених до теперішнього моменту часу з врахуванням певної процентної ставки.
8. Приведення вартості поточного грошового потоку до майбутнього рівня називається:
 - а) дисконтуванням;
 - б) нарощуванням;

- в) всі відповіді вірні.
9. Фінансові інвестиції представляють собою вкладення коштів в:
- а) облігації;
 - б) акції;
 - в) цінні папери;
 - г) оборотні активи.
10. Ставка дисконтування представляє собою:
- а) нормальний прибуток на інвестиції;
 - б) максимальну норму прибутку на вкладений капітал;
 - в) бажану норму прибутку на вкладений капітал;
 - г) немає вірної відповіді.
11. Реальні інвестиції – вкладення коштів:
- а) в матеріальні та нематеріальні активи (інновації), результатом чого є створення нового капіталу або нарощення існуючого капіталу;
 - б) в матеріальні та нематеріальні активи (інновації), результатом чого є створення нового капіталу;
 - в) в матеріальні та нематеріальні активи (інновації), результатом чого є створення нового підприємства.
12. Приватні інвестиції виражають вкладення коштів в:
- а) об'єкти підприємницької діяльності юридичних осіб недержавних форм власності, а також громадян;
 - б) об'єкти підприємницької діяльності юридичних осіб недержавних форм власності;
 - в) об'єкти підприємницької діяльності.

10.6 Приклади розв'язання задач

Задача 1.

Вартість основних засобів за інвестиційним проектом становить 24000 тис. грн. Строк використання інвестиційного проекту – 5 років. Додаткові (одночасні) витрати на збільшення оборотних засобів – 2000 тис. грн. Амортизація становить 4000 тис. грн. у рік. Очікується, що реалізація інвестиційного проекту дозволить одержати щорічний приріст доходу у 10000 тис. грн., що містить у собі 4000 тис. грн. постійних витрат на амортизацію. Таким чином, щорічний прибуток від реалізації інвестиційного процесу очікується у розмірі 6000 тис. грн. щорічно.

Необхідно визначити норму прибутку на капітал за двома методами.

При першому методі розмір вкладеного капіталу складе 26000 тис. грн. Він включає вартість основних засобів (24000 тис. грн.) і вартість інвентарю (2000 тис. грн.).

При використанні другого методу середня вартість капіталовкладень складе:

$$(26000 + (26\ 000 - 4\ 000 \div 5)) \div 2 = 16000 \text{ тис. грн.}$$

Висновок: Отримані дані свідчать о можливості підприємства отримати дохід від реалізації інвестиційного проекту у розмірі від 38,5% до 62,5% від загальної суми капіталовкладень.

Задача 2.

Проаналізуйте доцільність придбання підприємством акцій відкритого акціонерного товариства за ринковою ціною 200 грн. та щорічною виплатою дивідендів 35 грн., якщо середньоринкова норма прибутку становить 25 %. Розрахувати теоретичну вартість акції:

$$V(t) = 35 \div 0,25 = 140 \text{ (грн.)}$$

Отже, внутрішня вартість даних акцій (140 грн.) є значно нижчою проти їх ринкової ціни (200 грн.) і підприємству не рекомендується купувати ці акції, оскільки їхню ціну завищено.

Задача 3

Проаналізувати доцільність придбання підприємством дворічної облігації номіналом 1000 грн. зі щорічною виплатою купонної ставки 15%. Облігацію можна придбати за ціною 950 грн; середньоринкова норма дохідності становить 17%.

Нехай дохідність цінного паперу до моменту погашення дорівнює $d_1 = 18\%$, тоді:

$$V(t)_1 = \frac{0,15 \times 1000}{1 + 0,18} + \frac{0,15 \times 1000}{(1 + 0,18)^2} + \frac{1000}{(1 + 0,18)^2} = 952,9 \text{ (грн)}$$

Сума (953 грн.) вища за поточну ціну облігації, тому реальна норма дохідності має бути вищою ніж 18 %. Виконаємо обчислення за умови, що $d_2 = 20\%$:

$$V(t)_2 = \frac{150}{1 + 0,2} + \frac{150}{(1 + 0,2)^2} + \frac{1000}{(1 + 0,2)^2} = 923,2 \text{ (грн)}$$

Сума 923,2 грн. нижча за поточну ціну облігації 950 грн., тому значення невідомої величини d міститься в межах від 18 до 20 % і становить 18,2 %:

$$18 + \frac{953 - 950}{953 - 923}(20 - 18) = 18 + 0,2 = 18,2$$

Отже, дворічна облігація з купоном 15 %, придбана з дисконтом 50 грн., має очікуваний рівень дохідності до моменту погашення 18,2%. Оскільки отримане значення перевищує середньо-ринкову норму дохідності (17%), то придбання такої облігації можна визнати доцільним.

10.7 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

Обчислити суму нарахованих відсотків за вкладом під прості відсотки, якщо початкова вартість вкладу 10000 грн., кількість років – 5, відсоткова ставка – 15 %.

Задача 2

Розрахувати вартість вкладу за три роки з урахуванням нарахованої суми простого відсотка, якщо початкова вартість вкладу 1000 грн., відсоткова ставка – 15 %.

Задача 3

Розрахувати майбутню вартість вкладу через три роки за складним відсотком, якщо початкова сума вкладу 1000 грн., річний відсоток – 15 %.

Задача 4

Обчислити майбутню вартість вкладу через два роки за складним відсотком, якщо початковий вклад 5000 грн., річний відсоток – 20 %.

ТЕМА 11 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

11.5 Тестові завдання

1. Основними завданнями аналізу фінансових результатів є:
 - а) оцінити виконання плану за показниками фінансових результатів;
 - б) визначити вплив основних факторів на зміну прибутку від реалізації продукції;
 - в) оцінити рівень рентабельності продукції та капіталу;
 - г) підрахувати резерви зростання прибутку та рентабельності.
2. Аналіз рівня і динаміки фінансових результатів підприємства включає :
 - а) аналіз прибутку від звичайної діяльності;
 - б) аналіз прибутку від операційної діяльності;
 - в) аналіз прибутку від надзвичайної діяльності;
 - г) аналіз валового прибутку;
 - д) аналіз чистого прибутку.
3. Основним джерелом інформації для аналізу фінансових результатів підприємства є:
 - а) звіт про фінансові результати;
 - б) баланс;
 - в) листування з фінансовими органами;
 - г) реєстри бухгалтерського обліку;
 - д) претензійні матеріали.
4. Фактори, які впливають на прибуток від реалізації продукції:
 - а) зрушення в структурі реалізованої продукції;
 - б) зміна ціни на окремі види продукції;
 - в) зміна обсягу реалізованої продукції;
 - г) зміна ціни на матеріали та сировину.
5. Прибуток це –
 - а) дохід підприємства;
 - б) частина доходу, що залишається після відшкодування усіх витрат;
 - в) вииторг від реалізації продукції.
6. За видами діяльності прибуток поділяють на:
 - а) прибуток від реалізації продукції;
 - б) прибуток від інвестиційної діяльності;
 - в) позареалізаційний прибуток.
7. Рентабельність окремого виробу залежить від:
 - а) середньореалізаційної ціни та собівартості;
 - б) прибутку та вииторгу від реалізації;
 - в) собівартості та ціни.
8. Рентабельність власного капіталу показує:
 - а) скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. власного робочого капіталу підприємства;

- б) скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. власного оборотного капіталу підприємства;
- в) скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. власного капіталу підприємства;
- г) скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. капіталу підприємства.

9. Зростання рентабельності власного капіталу при одночасному зниженні рентабельності всього капіталу свідчить:

- а) що зростання частки залученого капіталу опереджає зростання всього капіталу;
- б) про зростання частки залученого капіталу;
- в) що зростання частки власного капіталу недостатнє;
- г) що зростання всього капіталу недостатнє.

10. Рентабельність власного капіталу 15% показує, що:

- а) 15 коп. чистого прибутку припадає на 1 грн. власного робочого капіталу підприємства;
- б) 15 коп. чистого прибутку припадає на 1 грн. власного оборотного капіталу підприємства;
- в) 15 коп. чистого прибутку припадає на 1 грн. власного капіталу підприємства;
- г) 15 коп. чистого прибутку припадає на 85 коп. капіталу підприємства.

11. До поняття «рентабельність» підприємства входять:

- а) одержаний підприємством прибуток;
- б) відносний прибуток, який визначається у відсотках до витрат засобів виробництва або капіталу;
- в) відношення прибутку до середньої вартості основних фондів та оборотних засобів;
- г) відношення прибутку до ціни товару.

12. Рентабельність реалізованої продукції визначається:

- а) відношенням балансового прибутку до обсягу реалізованої продукції;
- б) відношенням прибутку від реалізації до виручки від реалізації;
- в) відношенням балансового прибутку до середньої вартості майна підприємства;
- г) відношенням балансового прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних засобів.

13. Рентабельність окремих видів продукції визначається:

- а) відношенням прибутку від реалізації окремих видів продукції до їх ціни;
- б) відношенням прибутку від реалізації до виручки від реалізації;
- в) відношенням прибутку до собівартості одиниці продукції;
- г) відношенням балансового прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних засобів.

14. Рентабельність виробничих фондів визначається:

- а) відношенням балансового прибутку до обсягу реалізованої продукції;
- б) відношенням прибутку від реалізації до виручки від реалізації;
- в) відношенням балансового прибутку до середньої вартості майна підприємства;
- г) відношенням прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних засобів.

15. Що таке показник рентабельності матеріальних активів:

- а) відношення прибутку до середньої суми матеріальних оборотних засобів;
- б) відношення прибутку до середньої суми поточних активів;
- г) відношення прибутку до середньої суми грошових коштів та розрахунків.

16. Як обчислюється загальна рентабельність виробництва:

- а) відношенням суми балансового прибутку до вартості трудових і матеріальних витрат;
- б) відношенням виручки від реалізації до вартості трудових і матеріальних витрат;
- в) відношенням вартості балансового прибутку до вартості оборотних засобів у середньому за рік;
- г) відношенням величини прибутку до вартості основних фондів та оборотних засобів у середньому за рік.

17. Які чинники впливають на рентабельність одиниці продукції:

- а) зміна структури асортименту продукції;
- б) зміна обсягу виробництва продукції;
- в) зміна рівня витрат та цін на продукцію;
- г) ваш варіант.

18. Рентабельність капіталу це:

- а) відношення чистого прибутку до середньої величини власного капіталу;
- б) відношення валового прибутку до доходу від реалізації;
- в) різниця між доходом від реалізації та прямими витратами.

19. Ціна виробу за планом – 200 грн., фактично – 270 грн., собівартість за планом – 160 грн., фактично – 200 грн. Приріст рентабельності продукції становив:

- а) 25%;
- б) 35%;
- в) 40%;
- г) 75%.

20. Які фактори впливають на зміну рентабельності одиниці продукції?

- а) зміна обсягу реалізованої продукції;
- б) зміна валового прибутку;
- в) зміна продажної ціни одиниці продукції;
- г) зміна собівартості продукції.

21. Рентабельність товарної продукції визначається:

- а) відношенням товарної продукції у відпускних цінах до собівартості товарної продукції;
- б) відношення чистого прибутку від реалізації продукції до виручки від реалізації продукції;
- в) відношенням балансового прибутку до обсягу реалізованої продукції;
- г) відношенням прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних коштів.

22. Рентабельність – це :

- а) відносний показник ефективності діяльності;
- б) різниця між доходом від реалізації та прямими витратами;
- в) абсолютний показник ефективності роботи.

23. Рентабельність продажу (рентабельність реалізованої продукції) це :

- а) відношення валового прибутку до доходу від реалізації;
- б) відношення чистого прибутку від реалізації продукції до виручки від реалізації продукції;
- в) відношення прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних засобів;
- г) відношення товарної продукції до собівартості товарної продукції.

24. Рентабельність виробничих фондів визначається:

- а) відношенням балансового прибутку до обсягу реалізованої продукції;
- б) відношенням прибутку від реалізації до виручки від реалізації;
- в) відношенням балансового прибутку до середньої вартості майна підприємства;
- г) відношенням прибутку до середньої вартості основних фондів та матеріальних оборотних засобів.

25. Необхідно вставити пропущені визначення.

Загальна рентабельність виробництва (або рентабельність підприємства) характеризує, який _____ (прибуток) має підприємство з кожної гривні _____ (інвестованих) ресурсів.

26. Які чинники впливають на зміну рентабельності виробництва за факторною моделлю?

- а) зміна частки прибутку на одну гривню реалізованої продукції.
- б) зміна фондомісткості або фондівіддачі.
- в) зміна оборотності оборотних засобів.
- г) обсяг товарної продукції.
- д) обсяг реалізованої продукції.

11.6 Приклади розв'язання задач

Задача 1

На підставі даних таблиці виконати потрібні розрахунки

Таблиця 11.3

Вихідні дані для аналізу рентабельності виробничих фондів

Показник	У минулому році	У звітному році	Відхилення (+, -)
1. Чистий прибуток, тис. грн.	248	284	+ 36
2. Середньорічна величина виробничих фондів, тис. грн.	1550	1577	+ 27
3. Обсяг реалізації продукції, тис. грн.	1320	1243	- 77
4. Рентабельність підприємства, % (ряд. 1 ÷: ряд. 2 × 100)	16	18,01	+ 2,01
5. Реалізація на 1 грн. виробничих фондів, коп. (3 ÷ 2)	85,16	78,82	- 6,34
6. Прибуток на 1 грн. реалізації, коп. (1 ÷ 3)	18,79	22,85	+ 4,06

Рентабельність підприємства у звітному періоді становила 18,01% і була більша проти минулого року на 2,01%. Зміна цього показника є результатом дії двох факторів, %:

1) зміни реалізації на 1 грн. виробничих фондів:

$$- 6,34 \times 18,79 \div 100 = - 1,19;$$

2) зміни прибутку на 1 грн. реалізації продукції:

$$+ 4,06 \times 78,82 \div 100 = + 3,20$$

Разом: + 2,01.

Таким чином, підвищення рентабельності підприємства пояснюється виключно зростанням рентабельності продукції. Використання виробничих фондів погіршилось, унаслідок чого цей показник підприємства зменшився на 1,19% (резерв зростання).

Резерви збільшення чистого прибутку підприємства

1. Резерви збільшення прибутку підприємства внаслідок використання резервів обсягу реалізації продукції (ΔP). Сума резерву обсягу реалізації – 340 тис. грн. Чистий прибуток на 1 грн. реалізованої продукції у звітному періоді становив 22,85 коп. Звідси сума резерву:

$$\Delta P = 340 \times 0,2285 \approx 78 \text{ (тис. грн.)}.$$

2. Резерви збільшення прибутку внаслідок використання резервів собівартості продукції (умовно) 80 тис. грн.

3. Резерви, пов'язані з ліквідацією сум надзвичайних витрат (див. суму в табл. 11.3, ряд. 8):

$$18 \text{ тис. грн.}$$

Разом: 176 тис. грн.

З урахуванням сплати податку з прибутку додатковий чистий прибуток становитиме:

$$176 \times (1 - 0,3) = 123 \text{ (тис. грн.)}.$$

Резерви збільшення рентабельності підприємства (R_{π})

1. Додаткове збільшення рентабельності за рахунок резервів чистого прибутку:

$$\Delta R_{\pi} = 123 \div 1577 \times 100 = 7,80 \text{ (\%)}.$$

2. Підвищення рівня рентабельності підприємства за рахунок кращого використання виробничих фондів:

1,19%

Разом: 8,99%

Таблиця 11.4

Розрахунок коефіцієнтів рентабельності

Показники, %	Формула розрахунку	Попередній період	Звітний рік	Відхилення
Рентабельність сукупного капіталу	$\frac{\text{стр.170 Сф.2}}{\text{стр.640 Сф.1}} \times 100\% = \frac{\text{стр.2290 Нф.2}}{\text{стр.1900 Нф.1}} \times 100\%$	1,7	1,84	0,14
Рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{стр.220 Сф.2}}{\text{стр.380 Сф.1}} \times 100\% = \frac{\text{стр.2350 Нф.2}}{\text{стр.1495 Нф.1}} \times 100\%$	1,23	1,41	0,18
Валова рентабельність продажу	$\frac{\text{стр.050 Сф.2}}{\text{стр.035 Сф.2}} \times 100\% = \frac{\text{стр.2090 Нф.2}}{\text{стр.2000 Нф.2}} \times 100\%$	68	66,67	-1,33
Операційна рентабельність продажу	$\frac{\text{стр.100 Сф.2}}{\text{стр.035 Сф.2}} \times 100\% = \frac{\text{стр.2190 Нф.2}}{\text{стр.2000 Нф.2}} \times 100\%$	32,8	34,2	1,4
Чиста рентабельність продажів	$\frac{\text{стр.220 Сф.2}}{\text{стр.035 Сф.2}} \times 100\% = \frac{\text{стр.2350 Нф.2}}{\text{стр.2000 Нф.2}} \times 100\%$	18	17,53	-0,47

Таблиця 11.5

Динаміка показників прибутку

Показники	Звітний період, тис. грн.	Аналогічний період минулого року, тис. грн.	Звітний у % до попереднього періоду
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3232, 6	2604	124, 1
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1840	1630	112. 9
3. Валовий прибуток	1392,6	974	143, 0
4. Витрати періоду (адміністративні, витрати на збут)	684	460	148, 7
5. Прибуток (збиток) від операційної діяльності	708, 6	516	137, 8
Інші доходи		8	
Інші витрати	2		
9. Фінансовий результат до оподаткування - прибуток (збиток) звітного періоду	706, 6	524	134, 8

Із даних табл. 11. 5 видно, що прибуток до оподаткування по відношенню до попереднього року збільшився на 34, 8%, що в свою чергу позитивно вплинуло на величину прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. В динаміці фінансових результатів можна відзначити такі позитивні зміни.

Прибуток від реалізації продукції, робіт і послуг збільшується більш значною мірою, аніж виручка від реалізації робіт і послуг. Це свідчить про відносне зниження витрат на виробництво продукції.

Задача 2

Охарактеризувати динаміки балансового прибутку підприємства, на основі наступних даних

Таблиця 11.6

Вихідні дані

Показник	За попередній період	За звітний період
Валовий прибуток	8215	20521
Інші доходи	9	38
Інші витрати	43	338
Фінансовий результат від операційної діяльності	8181	20221
Фінансовий результат до оподаткування	8181	20221
Чистий фінансовий результат		

Таблиця 11.7

Характеристика динаміки балансового прибутку підприємства, грн.

Показник	За попередній період	За звітний період	Відхилення	
			сума	%
Валовий прибуток	8215	20521	12306	149,8
Інші доходи	9	38	29	322,2
Інші витрати	43	338	295	686,1
Фінансовий результат від операційної діяльності	8181	20221	12040	147,7
Фінансовий результат до оподаткування	8181	20221	12040	147,7

Задача 3

Таблиця 11.8

Вихідні дані для аналізу впливу факторів на зміну прибутку від реалізації товарної продукції (робіт, послуг), грн.

Показник	За попередній період	Фактична реалізація в базових цінах і собівартості	Фактично за звітний період
1. Чистий дохід від реалізації продукції (виручка від реалізації продукції за мінусом податку на додану вартість і акцизного податку)	24806	26578	80300
2. Собівартість реалізованої продукції	16591	17716	59779
3. Валовий прибуток	8215	8802	20521

Порівняно з попереднім періодом прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг) збільшився на 12306 грн. (20521 – 8215). Визначимо вплив на цю зміну перелічених вище факторів.

1. Вплив зміни ціни продажу (тарифів): $80300 - 26578 = + 53722$ грн.

2. Зміна витрат на виробництво реалізованої продукції.

При цьому позитивне сальдо свідчить про зменшення прибутку, а негативне – про збільшення: $59779 - 17776 = - 42003$ грн.

3. Зміна обсягу реалізації продукції при змінному асортименті та структурі виготовленої продукції

$$\frac{8215 \times (26578 \div 24806) \times 100 - 100}{100} = + 583 \text{ грн.}$$

Зміна структури та асортименту виготовленої продукції (виконаних робіт, послуг):

$$8802 - 8215 = 587 \text{ грн.}$$

Звідси вплив структури та асортименту продукції:

$$587 - 583 = + 4 \text{ грн.}$$

Узагальнений результат розрахунку впливу факторів має вигляд:

а) зміна цін продажу(тарифів)	+ 53722 грн.
б) зміна витрат на виробництво реалізованої продукції	- 42003 грн.
в) зміна обсягу реалізації продукції	+ 583 грн.
г) зміна структури та асортименту виготовленої продукції	+ 4 грн.
Сума відхилень	+ 12306 грн.

Задача 4

Розрахувати вплив факторів на основі таких даних

Таблиця 11.9

Вихідні дані

Показник	Одиниця виміру	За попередній період	За звітний період
Виручка від реалізації продукції за вирахуванням податку на додану вартість і акцизного податку	грн.	24806	80300
Балансовий прибуток	грн.	8181	20221
Середня вартість основних виробничих фондів	грн.	4024	4454
Середня вартість матеріальних оборотних засобів	грн.	9571	11957
Балансовий прибуток у розрахунку на 1 грн. реалізації продукції	грн.	0,330	0,252
Фондомісткість реалізованої продукції	грн.	0,162	0,055
Коефіцієнт закріплення матеріальних оборотних засобів	грн.	0,386	0,150
Загальна рентабельність виробничих фондів	грн.	60,22	123,52

Застосувавши метод ланцюгових підстановок, розрахуємо вплив наступних факторів:

а) зміни балансового прибутку на 1 грн. реалізованої продукції
 $0,252 \div (0,162 + 0,386) \times 100 - 60,22 = 45,96 - 60,22 = - 14,24 \%$;

б) зміни фондомісткості реалізованої продукції
 $0,252 \div (0,055 + 0,386) \times 100 - 45,98 = 57,14 - 45,98 = 11,16\%$;

в) зміни оборотності матеріальних оборотних засобів

$$123,52 - 57,14 = + 66,38 \%$$

Загальна зміна рентабельності фондів 63,3 % (123,52 – 60,22) дорівнює сумі відхилень 66,38 + 11,16 – 14,24.

Задача 5

На основі вихідних даних задачі 11.7 та 11.8 розрахувати: рентабельність реалізованої продукції у базовому та звітному періоду, рентабельність реалізованої продукції за допомогою зміни її структури та асортименту зміни витрат на виробництво реалізованої продукції, зміни цін продажу.

У нашому прикладі рентабельність реалізованої продукції у базовому періоді становила $33,1\%(8215 \div 24806) \times 100$, а у звітному – $25,6\%(20521 \div 80300) \times 100$. Зниження рентабельності реалізованої продукції на 7,5% ($25,6 - 33,1$) було зумовлено зміною її структури та асортименту: $+ 0,0001 \div (8802 \div 26578) \times 100 - 33,11\%$; зміною витрат на виробництво реалізованої продукції – $74,4638 \div (20521 - 53722) \div 80300 \times 100 - (8802 \times 26578) \times 100$ і зміною цін продажу $+ 66,9617 \div 25,6 - (20521 - 53722) \div 80300 \times 100$.

Задача 6

На основі вихідних даних необхідно зробити аналіз рентабельності окремого виробу, обчислити умовний показник рентабельності виробу при базовій собівартості та звітній ціні, визначити вплив на рентабельність зміни ціни продажу виробу та зниження собівартості.

Таблиця 11.10

Вихідні дані			
Показник	За попередній період	За звітний період	Відхилення
Ціна продажу виробу, грн.	120,80	120,10	-0,70
Повна собівартість виробу, грн.	95,50	95,20	-0,3
Рентабельність виробу, %	20,9	20,7	-0,2

Для виявлення кількісного впливу кожного фактора табл. 11.10 необхідно обчислити умовний показник рентабельності виробу при базовій собівартості і звітній ціні $20,40 (120,10 - 95,50) \div 120,10 \times 100$. Тоді зміна ціни продажу виробу дала зниження рентабельності на 0,5% ($20,4 - 20,9$), а зниження собівартості призвело до зростання рентабельності на 0,3% ($20,7 - 20,4$).

11.7 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

Охарактеризувати динаміки балансового прибутку підприємства, на основі наступних даних

Таблиця 11.11

Вихідні дані		
Показник	За попередній період	За звітний період

Валовий прибуток	5000	10000
Інші доходи	500	1000
Інші витрати	300	800
Фінансовий результат від операційної діяльності		
Фінансовий результат до оподаткування		
Чистий фінансовий результат		

Таблиця 11.12

Вихідні дані

Показник	За попередній період	За звітний період	Відхилення	
			сума	%
Валовий прибуток	5000	10000		
Інші доходи	500	1000		
Інші витрати	300	800		
Фінансовий результат від операційної діяльності				
Фінансовий результат до оподаткування				

Задача 2

Таблиця 11.13

Вихідні дані

Показник	За попередній період	Фактична реалізація в базових цінах і собівартості	Фактично за звітний період
1. Чистий дохід від реалізації продукції (виручка від реалізації продукції за мінусом податку на додану вартість і акцизного податку)	24806	26578	80300
2. Собівартість реалізованої продукції	16591	17716	59779
3. Валовий прибуток	8215	8802	20521

Задача 3

Розрахувати балансовий прибуток у розрахунку на 1 грн. реалізації продукції, фондомісткість реалізованої продукції, коефіцієнт закріплення матеріальних оборотних засобів, загальна рентабельність виробничих фондів та вплив факторів на основі таких даних

Таблиця 11.14

Вихідні дані

Показник	Одиниця виміру	За попередній період	За звітний період
Виручка від реалізації продукції за вирахуванням податку на додану вартість і акцизного податку	грн.	10000	30000
Балансовий прибуток	грн.	1950	4800
Середня вартість основних виробничих фондів	грн.	5200	5800
Середня вартість матеріальних оборотних засобів	грн.	8200	10300

Задача 4

Розрахувати вплив факторів на основі таких даних:

Таблиця 11.15

Вихідні дані

Показник	Одиниця виміру	За попередній період	За звітний період
Виручка від реалізації продукції за вирахуванням податку на додану вартість і акцизного податку	грн.	24806	80300
Балансовий прибуток	грн.	8181	20221
Середня вартість основних виробничих фондів	грн.	4024	4454
Середня вартість матеріальних оборотних засобів	грн.	9571	11957
Балансовий прибуток у розрахунку на 1 грн. реалізації продукції	грн.	0,330	0,252
Фондомісткість реалізованої продукції	грн.	0,162	0,055
Коефіцієнт закріплення матеріальних оборотних засобів	грн.	0,386	0,150
Загальна рентабельність виробничих фондів	грн.	60,22	123,52

ТЕМА 12 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

12.6 Тестові завдання

1. Проведення «вертикального» аналізу полягає в:
 - а) аналізі тенденцій, при якому показники порівнюються з аналогічними за інші періоди
 - б) аналізі впливу окремих елементів господарської діяльності підприємства на основні фінансові показники
 - в) показники, що досліджуються порівнюються з аналогічними середньогалузевими показниками або показниками основних конкурентів
 - г) досліджується структура показників шляхом поступової деталізації окремих структурних елементів звітності
2. Головним завданням аналізу кредитоспроможності є:
 - а) оцінка підприємства з точки зору доцільності купівлі частини його статутного фонду
 - б) оцінка підприємства з точки зору його можливості у повному обсязі сплачувати за залучені джерела фінансування
 - в) вивчення причин змін в фінансовому стані підприємства
 - г) оцінка прибутковості фінансових операцій підприємства
3. Для розрахунку коефіцієнту автономії кращою є методика:
 - а) співвідношення власного капіталу до валюти балансу
 - б) співвідношення власного капіталу до залученого
 - в) варіанти «співвідношення власного капіталу до залученого» та «співвідношення залученого капіталу до валюти балансу» ідентичні, вибір серед них залежить від особистої думки аналітика
4. Величина коефіцієнту абсолютної ліквідності – 0,2 показує, що:
 - а) на кожному 1 гривню загальної кредиторської заборгованості приходить для покриття 2 копійки грошових коштів
 - б) на кожному 1 гривню загальної кредиторської заборгованості приходить для покриття 20 копійок грошових коштів
 - в) на кожному 1 гривню поточної кредиторської заборгованості приходить для покриття 20 копійок грошових коштів
 - г) на кожному 80 копійок поточної кредиторської заборгованості приходить для покриття 20 копійок грошових коштів
5. У підприємства є проблеми у фінансовому стані якщо :
 - а) підприємство нераціонально розпоряджається грошовими коштами
 - б) підприємство нераціонально розпоряджається фінансовими результатами
 - в) значення фінансових показників нижче допустимого рівня
 - г) абсолютні значення фінансових показників скорочуються
6. В результаті аналізу можна зробити висновок про порушення головних принципів фінансування та загрози погіршення ліквідності якщо:
 - а) короткострокові кредити спрямовуються на фінансування поповнення обігових засобів;

- б) інвестиційні програми фінансуються за рахунок власного робочого капіталу
- в) придбання необоротних активів здійснюється за рахунок поточних кредитів;
- г) абсолютна величина оборотних активів перевищує величину поточних зобов'язань

7. Величина чистого робочого капіталу це:

- а) перевищення активів підприємства над його зобов'язаннями
- б) перевищення поточних активів над його зобов'язаннями
- в) перевищення поточних активів над необоротними активами
- г) перевищення поточних активів над поточними зобов'язаннями

8. Абсолютна різниця між доходами та витратами діяльності підприємства за період відображається

- а) у звітній формі 1
- б) у звітній формі 2
- в) у звітній формі 3
- г) у кожній з цих форм

12.7 Приклади розв'язання задачі

Задача 1

Виконати аналіз структури пасиву на основі таблиці

Таблиця 12.1

Вихідні дані

№ п/п	Показники	На початок року	На кінець року	Зміни за рік, тис. грн.	Темп приросту, %
1.	Загальна сума фінансових ресурсів, тис. грн.	65369	69024	+3655	+5,59
2.	Джерела власних засобів, тис. грн.	55486	59625	+4139	+7,46
2. 1.	У % до загальної суми фінансових ресурсів (рядок 2 ÷ рядок 1 × 100%)	84,9	86,4	+1, 5	-
2. 2.	Наявність власних оборотних засобів, тис. грн.	3753	4123	+370	+9,86
2. 2. 1	У % до власних джерел засобів (рядок 2. 2. ÷ рядок 2 × 100%)	6,76	6,91	+0,15	-
3.	Залучені засоби, тис. грн.	9883	9399	-484	-4,9
3. 1.	У % до загальної суми фінансових ресурсів (рядок 3 ÷ рядок 1 × 100%)	15,11	13,61	-1,5	-
3. 2.	Короткострокові кредити і позики, тис. грн.	5563	6077	+514	+9,24
3. 2. 1	У % до загальної суми (рядок 3. 2. ÷ рядок 3 × 100%)	56,3	64,8	+8,5	-
3. 3.	Розрахунки з кредиторами, тис. грн.	1560	1666	+106	+6,8
3. 3. 1	У % до загальної суми (рядок 3. 3. ÷ рядок 3 × 100%)	15,8	17,6	+1,9	-
3. 4.	Довгострокові кредити і позики, тис. грн.	2760	1656	-1104	-40,0
3. 4. 1	У % до загальної суми (рядок 3. 4. ÷ рядок 3 × 100%)	27,9	17,6	-10,5	-

Задача 2

Використовуючи звітні дані підприємства, здійснити попередню оцінку майнового стану підприємства.

Таблиця 12.2

Вихідні дані:

№ п/п	Найменування показників	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1.	Сума господарських засобів, що знаходяться у розпорядженні підприємства	703638,0	730227,0
2.	Первісна вартість основних засобів	746445,0	756040,0
3.	Знос основних засобів	131137,0	137808,0
4.	Первісна вартість активної частини основних засобів	373222,5	378020,0
5.	Знос активної частини основних засобів	65568,5	68904,0
6.	Первісна вартість основних засобів, що отримані за період	131137,0	137808,0
7.	Первісна вартість основних засобів, що вибули за період	131137,0	137808,0

Таблиця 12.3

Розв'язання:

№ п/п	Найменування показників	Формула розрахунку	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення	
					Абсолютне	Відносне
1.	Сума господарських засобів, що знаходяться у розпорядженні підприємства	<i>Підсумок балансу-нетто</i>	703638,0 тис. грн.	730227,0 тис. грн.	26589,0 тис. грн.	103,78%
2.	Частка основних засобів у активах	$= \frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Підсумок балансу - нетто}}$	$\frac{(746445,0 - 131137,0)}{703638,0} = 0,87$	$\frac{(756040 - 137808)}{730227,0} = 0,85$	-0,02	97,70%
3.	Частка активної частини основних засобів	$= \frac{\text{Залишкова вартість активної частини основних засобів}}{\text{Залишкова вартість основних засобів}}$	$\frac{(373222,5 - 65568,5)}{(746445,0 - 131137,0)} = 0,5$	$\frac{(378020,0 - 68904,0)}{(756040,0 - 137808)} = 0,5$	0	100%
4.	Коефіцієнт зносу основних засобів	$= \frac{\text{Знос основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів}}$	$\frac{131137,0}{746445,0} = 0,18$	$\frac{137808,0}{756040,0} = 0,18$	0	100%
5.	Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів	$= \frac{\text{Знос активної частини основних засобів}}{\text{Первісна вартість активної частини основних засобів}}$	$\frac{65568,5}{373222,5} = 0,18$	$\frac{68904,0}{378020,0} = 0,18$	0,01	104,76%
6.	Коефіцієнт оновлення	$= \frac{\text{Первісна вартість основних засобів, що отримані за період}}{\text{Первісна вартість основних засобів на кінець періоду}}$	$\frac{131137,0}{756040,0} = 0,17$	$\frac{137808,0}{756040,0} = 0,18$	0,01	105,88%
7.	Коефіцієнт вибуття	$= \frac{\text{Первісна вартість основних засобів, що вибули за період}}{\text{Первісна вартість основних засобів на початок періоду}}$	$\frac{131137,0}{746445,0} = 0,18$	$\frac{137808,0}{746545,0} = 0,18$	0	100%

Висновок. Проаналізувавши майновий стан підприємства за звітний період бачимо, що сума господарчих засобів підприємства збільшилася на

26589,0 тис. грн. або на 3,78% – це позитивна тенденція у діяльності підприємства за період.

Частка основних фондів у активах підприємства за період, що аналізується, зменшилась на 2% – це негативна тенденція в діяльності підприємства.

Частка активної частини основних засобів за період залишилась незмінною – 0,5, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Коефіцієнт зносу основних засобів та його активної частини залишився незмінним – 0,18. Це позитивна тенденція.

Коефіцієнт оновлення зріс з 0,17 до 0,18, що теж позитивно характеризує діяльність підприємства.

Коефіцієнт вибуття залишився незмінним – 0,18, що можна вважати за позитивний процес.

Загалом, оцінюючи майновий стан підприємства, можна констатувати, що за звітний період відбулися позитивні зміни.

Задача 3

Використовуючи звітні дані підприємства, здійснити попередню оцінку фінансового стану підприємства.

Таблиця 12.4

Вихідні дані:

№ п/п	Найменування показників	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1.	Загальний обсяг джерел	703638,0	730227,0
2.	Власний капітал	640641,0	665810,0
3.	Необоротні активи	644452,0	649053,0
4.	Оборотні активи	59158,0	73256,0
5.	Короткострокові зобов'язання	58982,0	56339,0
6.	Довгострокові зобов'язання	4015,0	8078,0
7.	Кредиторська заборгованість	24860,0	14383,0
8.	Векселі видані	3013,0	2631,0
9.	Короткострокові кредити банків	-	3934,0
10.	Запаси	22045,0	26706,0

Розв'язання:

Таблиця 12.5

Показники щодо попередньої оцінки майнового стану підприємства за період

№ п/п	Найменування показників	Формула розрахунку	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення	
					Абсолютне	Відносне
1.	Частка власних засобів у загальному обсязі джерел	$= \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальний обсяг джерел}}$	$640641,0 \div 703638,0 = 0,91$	$665810,0 \div 730227,0 = 0,91$	0	100%
2.	Коефіцієнт поточної ліквідності	$= \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$	$59158,0 \div 58982 = 1,0$	$73256 \div 56339 = 1,3$	0,3	130%
3.	Частка власних оборотних засобів у загальній сумі	$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання} + \text{Необоротні активи}}{\text{Оборотні активи}}$	$(640641,0 + 4015,0 - 644452,0) \div 59158 = 0,003$	$(665810,0 + 8078,0 - 649053,0) \div 73256,0 = 0,34$	0,337	113,33%
4.	Частка довгострокових запозичених засобів у загальному обсязі джерел	$= \frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Загальний обсяг джерел}}$	$4015,0 \div 703638,0 = 0,006$	$8078,0 \div 730227,0 = 0,01$	0,004	166,6
5.	Коефіцієнт покриття запасів	$= \frac{\text{Власний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків} + \text{Векселі видані} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Запаси}}$	$(640641,0 + 24860,0 + 3013,0 + 4015,0 - 644452) \div 22045,0 = 1,26$	$(665810 + 3934,0 + 14383,0 + 2631,0 + 8078,0 - 649053,0) \div 26706,0 = 1,71$	0,45	135,7

Висновок: З аналізу фінансового стану підприємства за звітний період випливає, що власний капітал на кінець періоду збільшився на 25169,0 тис. грн. або на 3,9% – це позитивна тенденція у діяльності підприємства.

Частка власних засобів у загальному обсязі джерел залишилась незмінною – 0,91. Коефіцієнт поточної ліквідності збільшився на 0,3 – це позитивна зміна.

Частка власних оборотних засобів у загальній сумі збільшилася на 0,337. частка довгострокових запозичених засобів у загальному обсязі джерел збільшилась на 0,004. Коефіцієнт покриття запасів зріс на 0,45.

Загалом, оцінюючи фінансовий стан підприємства, можна констатувати, що за звітний період відбулися позитивні зміни у діяльності підприємства.

Задача 4

Використовуючи звітні дані підприємства, здійснити попередню оцінку прибутковості підприємства.

Таблиця 12.6

Вихідні дані:

№ п/п	Найменування показників	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1.	Прибуток валовий	77067,0	86643,0
2.	Прибуток чистий	46658,0	58290,0
3.	Прибуток від реалізації	209335,0	201760,0
4.	Виручка від реалізації	251125,0	242113,0
5.	Собівартість реалізованої продукції	132268,0	115117,0
6.	Адміністративні витрати	7012,0	7012,0
7.	Витрати на збут	1643,0	1643,0

Розв'язання:

Таблиця 12.7

Показники щодо попередньої оцінки прибутковості підприємства

№ п/п	Найменування показників	Формула розрахунку	За звітний період	За попередній період	Відхилення	
					Абсолютне	Відносне
1.	Прибуток: Валовий Чистий	$\text{Сф.2, р.050} = \text{Нф.2 р. 2090}$ $\text{Сф.2., р.220} = \text{Нф.2 р.2350}$	77067,0 тис.грн. 46658,0 тис.грн.	86643,0 тис.грн. 58290,0 тис.грн.	-9576,0 -11632,0	88,95% 80,04%
2.	Рентабельність загальна	$= \frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Виручка від реалізації}}$	$209335,0 \div 251125,0 =$ 0,83	$201760,0 \div 242113,0 =$ 0,83	0	100%
3.	Рентабельність основної діяльності	$= \frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Витрати на виробництво та збут продукції}}$	$209335,0 \div (132268,0 +$ $+7012,0+1643,0) =$ 1,49	$201760,0 \div (115117 +$ $+7012,0+1643,0) =$ 1,63	-0,14	91,41%

Висновок: У результаті розрахунку показників, які характеризують оцінку прибутковості підприємства, встановлено, що сума прибутку

зменшилася на 11632,0 тис. грн. або на 19,96% – це негативно характеризує діяльність підприємства. Показник валового прибутку також зменшився на 9576,0 тис. грн. або 11,05% – це також негативна тенденція в діяльності підприємства.

Показник загальної рентабельності залишився незмінним – 0,83 це позитивно характеризує діяльність підприємства. Показник рентабельності основної діяльності за період, що аналізується, зменшився на 0,14 або на 8,59%

За рахунок зростання собівартості реалізованої продукції на 17151,0 тис. грн.

Таким чином, можна зробити висновок, що прибутковість підприємства зменшилась. Це негативна тенденція в діяльності підприємства за період, що аналізується.

12.8 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

За даними таблиці і ф. № 2, розрахуйте відповідні показники рентабельності продукції і підприємства. Зробіть висновки щодо зміни їх проти минулого року.

Таблиця 12.8

Вихідні дані

Показник	У минулому році	У звітному році	Відхилення
1. Чистий прибуток (після утримання податків)			
2. Валовий прибуток від реалізації товарної продукції			
3. Собівартість реалізованої продукції.			
4. Виручка від реалізації продукції			
5. Вартість майна	158490	167769	
6. Власні кошти	127258	130918	

Задача 2

Розрахуйте за даними таблиці вплив факторів на зміну показника окупності інвестицій.

Таблиця 12.9

Вихідні дані

Показник	У минулому році	У звітному році	Відхилення
1. Чистий прибуток (після утримання податків)			
2. Валовий прибуток від реалізації товарної продукції			
3. Собівартість реалізованої продукції.			
4. Виручка від реалізації продукції			
5. Вартість майна	20340	127769	
6. Власні кошти	107258	100918	

Задача 3

За даними балансу дайте оцінку джерел формування засобів підприємства. Складіть таблицю джерел формування засобів (за формою таблиці). Визначте вартість власних оборотних засобів на початок і на кінець звітного періоду. Зробіть висновки.

Таблиця 12.10

Вихідні дані

Показник	На початок року	На кінець року
Усього джерел покриття майна, тис. грн. У тому числі Власний капітал, тис. грн. % до майна власні оборотні засоби, тис. грн. % до власного капіталу		
довгострокові зобов'язання, тис. грн. % до всіх зобов'язань короткострокові зобов'язання, тис. грн. % до всіх зобов'язань кредиторська заборгованість, тис. грн. % до всіх зобов'язань		

ТЕМА 13 УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

13.6 Тестові завдання

1. Економічна сутність господарських резервів полягає у ...
 - а) найбільш повному використанні зростаючого потенціалу заради одержання більшого прибутку;
 - б) пошуку можливостей підвищення ефективності господарської діяльності підприємства;
 - в) пошуку можливостей розширення процесу виробництва на підприємстві.
2. За характером впливу виділяють наступні види резервів:
 - а) прямі та непрямі;
 - б) явні та приховані;
 - в) екстенсивні та інтенсивні.
3. Принцип комплекtnості в організації пошуку та підрахунку господарських резервів означає:
 - а) виявлення резервів: в усіх напрямках та видах діяльності з урахуванням взаємозв'язку і співпідпорядкованості досліджуваних явищ;
 - б) добре уявлення взаємозв'язку, взаємодії і співпідпорядкованості усіх досліджуваних показників із метою запобігання повторного рахунку;
 - в) збалансованість за трьома основним елементами процесу праці: засобах праці, предметах праці та трудових ресурсах.
4. Для підрахунку резервів екстенсивного характеру, коли відома величина додаткового залучення або величина безумовних втрат ресурсів застосовується метод ...
 - а) прямого рахунку;
 - б) порівняння;
 - в) детермінованого аналізу.
5. Прийняття рішень — це ...
 - а) вибір оптимального варіанту з числа переважних альтернатив;
 - б) процес, який починається з констатації виникнення проблемної ситуації та завершується вибором рішення;
 - в) сукупність дій менеджерів, які спрямовані на усунення невизначеності про об'єкт оцінки з метою зменшення ризику.
6. Модель прийняття управлінських рішень за достатньо визначених умов на альтернативній основі є:
 - а) класичною;
 - б) поведінковою;
 - в) ірраціональною.
7. Аналітичні методи в обґрунтування управлінських рішень застосовуються в умовах:
 - а) однозначної визначеності інформації про ситуацію;

- б) ймовірної визначеності інформації про ситуацію;
 - в) невизначеності інформації про ситуацію.
8. Заключним етапом процесу прийняття управлінських рішень є:
- а) обрання найкращого варіанту рішення;
 - б) реалізація прийнятого остаточного варіанту рішення;
 - в) контроль за виконанням прийнятого рішення.
9. Основні групи методів узагальнення результатів аналізу це:
- а) математичні;
 - б) причинно-наслідкові;
 - в) економічні, фінансові;
 - г) економіко-математичні.
10. Пояснювальна записка включає:
- а) дві частини;
 - б) три частини;
 - в) одну частину;
 - г) висновки та пропозиції.

13.7 Приклади розв'язання задач

Задача 1

У звітному періоді було додатково придбано 200 одиниць товару, чистий прибуток, який одержує підприємство при реалізації одиниці товару – 200 грн. Отже, додатково буде отримано $200 \times 200 = 400$ тис. грн. чистого прибутку.

Метод порівняння. Застосовується для підрахунку величини резервів інтенсивного характеру, коли втрати ресурсів або можлива їх економія визначається в порівнянні з плановими нормами, або з мінімальними витратами на одиницю продукції.

Задача 2

Для одержання одиниці готової продукції фактично витрачено 22 кг. сировини при нормі – 20 кг., фактичний обсяг виробництва – 20000 шт. Звідси видно, що перевитрати ресурсів на одиницю продукції складають 2 кг. (22-20), а на весь обсяг виробництва 40 тонн (2×20000). У результаті чого отримано продукції на 2000 одиниць менше ($40000/20$), у порівнянні з планом. Це невикористаний резерв підприємства.

Методи детермінованого факторного аналізу: ланцюгової підстановки, абсолютних різниць, інтегральний метод.

Задача 3

Якщо обсяг доходу від реалізації продукції (ДР) визначити у виді добутку чисельності працівників (Ч) та продуктивності їхньої праці (ПР). При цьому фактична чисельність персоналу – 12 осіб, можлива – 15; фактична продуктивність однієї особи – 3,4 тис. грн., можлива – 4 тис. грн.

Рішення:

$$ДР_{\phi} = Ч_{\phi} \times ПР_{\phi} = 12 \times 3,4 = 40,8 \text{ тис. грн.}$$

$$ДР_{м} = Ч_{м} \times ПР_{м} = 15 \times 4,0 = 60,0 \text{ тис. грн.}$$

$$P \uparrow ДР = ДР_{м} - ДР_{\phi} = 60 - 40,8 = 19,2 \text{ тис. грн.}$$

– метод абсолютних різниць:

$$P \uparrow ДР(Ч) = (Ч_{м} - Ч_{\phi}) \times ПР_{\phi} = (15 - 12) \times 3,4 = 10,2 \text{ тис. грн.}$$

$$P \uparrow ДР(ПР) = (ПР_{м} - ПР_{\phi}) \times Ч_{\phi} = (4,0 - 3,4) \times 15 = 9,0 \text{ тис. грн.}$$

Разом 19,2 тис. грн.

– метод ланцюгових підстановок:

$$ДР' = Ч_{м} \times ПР_{\phi} = 15 \times 3,4 = 51,0 \text{ тис. грн.}$$

$$P \uparrow ДР(Ч) = ДР' - ДР_{\phi} = 51,0 - 40,8 = 10,2 \text{ тис. грн.}$$

$$P \uparrow ДР(ПР) = ДР_{м} - ДР' = 60,0 - 51 = 9,0 \text{ тис. грн.}$$

Разом 19,2 тис. грн.

– інтегральний метод:

$$P \uparrow ДР(Ч) = P \uparrow Ч \times ПР_{\phi} + \frac{(Ч_{м} - Ч_{\phi}) \times (ПР_{м} - ПР_{\phi})}{2} = (15 - 12) \times 3,4 + \frac{(15 - 12) \times (4 - 3,4)}{2} = 11,1 \text{ тис. грн.}$$

$$P \uparrow ДР(ПР) = P \uparrow ПР \times Ч_{\phi} + \frac{(Ч_{м} - Ч_{\phi}) \times (ПР_{м} - ПР_{\phi})}{2} = (4 - 3,4) \times 12 + \frac{(15 - 12) \times (4 - 3,4)}{2} = 8,1 \text{ тис. грн.}$$

Разом 19,2 тис. грн.

Різниця отриманих результатів при застосуванні інтегрального методу та інших, пов'язана з тим, що застосування інтегрального методу дає більш точні результати.

Таким чином, виявлений резерв збільшення доходу від реалізації продукції складає 19,2 тис. грн. За рахунок збільшення кількості персоналу можливе зростання доходу від реалізації на 10,2 тис. грн.; збільшення продуктивності праці з 3,4 тис. грн. до 4,0 тис. грн. на одну особу приведе до росту доходу від реалізації на 9,0 тис. грн. Усі виявлені резерви повинні бути підкріплені відповідними заходами. Тільки в цьому випадку величина резервів буде реальною й обґрунтованою.

13.8 Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1

У звітному періоді було додатково придбано 300 одиниць товару, чистий прибуток, який одержує підприємство при реалізації одиниці товару – 400 грн. Як буде отримано додатково чистий прибуток.

Задача 2

Для одержання одиниці готової продукції фактично витрачено 33 кг сировини при нормі – 25 кг, фактичний обсяг виробництва – 30000 шт. У результаті чого отримано продукція?

Задача 3

Якщо обсяг доходу від реалізації продукції (ДР) визначити у виді добутку чисельності працівників (Ч) та продуктивності їхньої праці (ПР). При цьому фактична чисельність персоналу – 18 осіб, можлива – 20; фактична продуктивність однієї особи – 2,5 тис. грн., можлива – 8 тис. грн.